Utbildningsutskottets betänkande 1987/88: 16

om anslag till gymnasieskolor (prop. 1987/88: 100 bil. 10 delvis samt prop. 1987/88: 102 delvis)

UbU
1987/88: 16

ÅTTONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen *dels* i proposition 1987/88: 100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under avsnittet Gymnasiala skolor m. m. punkt B 19. Bidrag till driften av gymnasieskolor, *dels* i proposition 1987/88: 102 om utveckling av yrkesutbildningen i gymnasieskolan (utbildningsdepartementet) hemställan 2–4 (s. 81) och hemställan 1–3 (s. 82) jämte motioner.

Bidrag till driften av gymnasieskolor

Regeringen har under punkt B 19 i proposition 1987/88: 100 bil. 10 (s. 137–161) föreslagit

1. att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1988/89,

2. att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1989/90,

3. att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om planeringsramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1990/91,

4. att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om fortsatt försöksverksamhet med tvåårig estetisk-praktisk linje,

5. att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om försöksverksamhet med lokalt valt alternativt estetiskt variantämne på H- och S-linjerna,

6. att riksdagen bemyndigar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att få avgöra vilka följdändringar som skall genomföras för korrespondensgymnasiet i Torsås för att anpassa gällande bestämmelser till vad som gäller för den kommunala gymnasieskolan,

7. att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om försöksverksamhet med dubbelt timtal i B- och C-språk på E-, H- och S-linjerna,

8. att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om IB-utbildning i Göteborgs kommun,

9. att riksdagen till Bidrag till driften av gymnasieskolor för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 5 247 573 000 kr.

1 *Riksdagen 1987/88. 14 saml. Nr 16*

Vidare har regeringen i proposition 1987/88:102 om utveckling av yrkesutbildningen i gymnasieskolan föreslagit

10. att riksdagen godkänner vad som i propositionen har förordats om avskaffande av sektorsramar,

11. att riksdagen i stället för vad som föreslås i proposition 1987/88:100, bil. 10 godkänner vad som i propositionen har förordats om ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1988/89,

12. att riksdagen i stället för vad som föreslås i proposition 1987/88:100, bil. 10 godkänner vad som i propositionen har förordats om planeringsramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåren 1989/90 och 1990/91,

13. att riksdagen med ändring av riksdagens beslut (prop. 1987/88:100, UbU 1987/88:11, rskr. 1987/88:161) till Stöd för utveckling av skolväsendet för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 51 688 000 kr.,

14. att riksdagen med ändring av riksdagens beslut (prop. 1987/88:100, UbU 1987/88:13, rskr. 1987/88:204) till Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 36 755 000 kr.,

15. att riksdagen i stället för vad som föreslås i proposition 1987/88:100, bil. 10 till Bidrag till driften av gymnasieskolor för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 5 263 473 000 kr.

Motionerna

Motion med anledning av proposition 1987/88:64

1987/88:A21 av Birgitta Hambraeus och Karl Boo (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att gymnasieskolor av regionalpolitisk betydelse skall kunna känna sig trygga för sitt fortbestånd i framtiden.

Motioner med anledning av proposition 1987/88:102

1987/88:Ub7 av Carl Bildt m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

9. att riksdagen avslår regeringens förslag att för utveckling och försöksverksamhet avseende gymnasieskolans yrkesinriktade utbildning för budgetåret 1988/89 anvisa ett belopp av 24 400 000 kr.

1987/88:Ub9 av Ylva Annerstedt m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om gymnasieskolans dimensionering,

10. att riksdagen avslår punkterna 1, 2, 3, 4 och 9 i propositionens budgetöversikt,

11. att riksdagen under anslaget B 3. Stöd för utveckling av skolväsendet anslår 2,5 milj. kr. mindre än vad regeringen har föreslagit,

12. att riksdagen under anslaget B 7. Forskning och centralt utveck-

lingsarbete inom skolväsendet anslår 0,3 milj. kr. utöver vad regeringen har föreslagit,

13. att riksdagen under anslaget B 19. Bidrag till driften av gymnasieskolor anslår 15,1 milj. kr. utöver innevarande års anslag att fördelas i enlighet med vad som anförts i motionen.

Motioner från allmänna motionstiden 1988

1987/88:Ub206 av Mona Saint Cyr (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en framåtsyftande försöksverksamhet av kombinationen ungdomsskola–komvux.

1987/88:Ub224 av Birgitta Hambraeus och Karl Boo (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillräckligt statsstöd till lärlingsutbildning.

1987/88:Ub229 av Catarina Rönnung m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att de kommunala idrottsgymnasierna typ Smålandsmodellen som ett tredje alternativ vid sidan av riksidrottsgymnasierna och det s. k. hemortsalternativet ingår i en femårig försöksverksamhet.

1987/88:Ub240 av Mona Sahlin m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att antalet idrottsgymnasier kraftigt utökas,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den nuvarande spärren för antalet platser i hemortsalternativet slopas och att kommunerna och specialförbunden själva får inrätta dessa platser.

1987/88:Ub246 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

30. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inrätta gymnasier med riksintagning också i teoretiska ämnen,

31. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att också andra än idrottande elever skall få utnyttja det s. k. hemortsalternativet,

32. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om individuellt utformad studiegång.

1987/88:Ub247 av Bengt Kindbom (c) vari yrkas.

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att klasser på specialkurser och påbyggnadsutbildningar som för närvarande får anordnas endast som 30-klasser fr. o. m. läsåret 1988/89 även får anordnas som 16-klasser,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en utredning tillsätts för frågan om ett flexibelt resurstilldelningssystem i gymnasie-

skolan efter förebild av de regler som tillämpas för kommunal högskoleutbildning.

1987/88:Ub248 av Magnus Persson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att prioriteringen av 16–17-åringar vid intagningen till vårdlinjen, sociala servicelinjen samt tandsköterskeutbildningen avvecklas.

1987/88:Ub249 av Magnus Persson m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en försöksverksamhet med samordnad NT-utbildning anordnas i gymnasieskolorna i Värmlands län fr. o. m. läsåret 1989/90,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att resurstilldelningen för försöksverksamheten beräknas efter samma grunder som för de alternativa timplanerna,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att försöksverksamheten möjliggör val av alternativämne på gymnasieorter med stort elevunderlag.

1987/88:Ub256 av Birthe Sörestedt m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förslag till obligatorisk samlevnadsundervisning i gymnasieskolan.

1987/88:Ub258 av Anna Wohlin-Andersson och Marianne Karlsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att regeringen med upprivande av SÖ:s beslut 30 november 1987 skall ge Kinda kommun tillstånd att starta försöksverksamhet samverkan gymnasieskola–komvux.

1987/88:Ub264 av Ingrid Andersson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att någon prioritering av 16–17-åringar till vårdlinjen inte skall ske.

1987/88:Ub278 av Ylva Annerstedt m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

5. att riksdagen under anslaget B 19. Bidrag till driften av gymnasieskolor anslår 7 milj. kr. mindre än vad regeringen har föreslagit.

1987/88:Ub281 av Rune Ångström och Ulla Orring (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande försöksverksamhet med "Datagymnasium" så att sådan försöksverksamhet kan startas läsåret 1988/89 i Skellefteå inom ramen för tilldelade resurser enligt gällande statsbidragssystem med 30 elevplatser på naturvetenskaplig linje och med hela riket som upptagningsområde.

1987/88:Ub287 av Charlotte Branting och Ingela Mårtensson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en försöksverksamhet i gymnasieskolan skall startas med en internationell linje.

1987/88:Ub288 av Lars De Geer (fp) vari yrkas att riksdagen av regeringen begär förslag till förändrade ersättningar till hantverkare som antar lärlingar till utbildning enligt vad som anförts i motionen.

1987/88:Ub298 av Erkki Tammenoksa (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenska som andraspråk i gymnasieskolan.

1987/88:Ub308 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förenings- och kulturarbete i gymnasiet,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beredskapsanslag för gymnasieskolan inför 90-talet,

4. att riksdagen beslutar att den s.k. garantiresursen ska vara 2 %,

5. att riksdagen, med ändring av förslaget i proposition 1987/88:100 bil. 10 utbildningsdepartementet B 19. Bidrag till driften av gymnasieskolor, anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 43 milj.kr. förhöjt belopp.

1987/88:Ub315 av Börje Hörnlund och Görel Thurdin (c) vari yrkas att riksdagen avskaffar prioriteringen av yngre vid intagning till vårdlinjen och sociala servicelinjen.

1987/88:Ub323 av Carl-Johan Wilson och Ingrid Ronne-Björkqvist (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att kommunala idrottsgymnasier av typ "Smålandsmodellen" bör få fortsätta i en femårig försöksverksamhet.

1987/88:Ub326 av Sven Lundberg m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillgången på och resursbehovet för gymnasiestudier i hemlänet.

1987/88:Ub334 av Erkki Tammenoksa m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om försöksverksamhet med engelska som C-språk vid Tensta gymnasium i Stockholm.

1987/88:Ub339 av Maria Leissner (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om val av C-språk i gymnasieskolan.

1987/88:Ub346 av Stina Gustavsson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att prioriteringen vid intagning till vårdutbildningar upphör,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av intagning till komvux-utbildning.

1987/88:Ub347 av Ann-Cathrine Haglund och Elisabeth Fleetwood (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att språkintresserade gymnasieelever bör få samma möjligheter som idrotts- och schackintresserade elever att träna och fördjupa sitt intresse på skoltid,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att s.k. språkgymnasier skall inrättas.

1987/88:Ub354 av Ulla Orring och Rune Ångström (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om slopande av prioritering till vårdlinjen och social servicelinje samt omfördelning av vårdlinjeplatser.

1987/88:Ub358 av Bo Lundgren m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om idrottsgymnasier.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Kr417.

1987/88:Ub360 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenska som andraspråk.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:Sf534.

1987/88:Ub361 av Pär Granstedt m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en totaldimensionerad gymnasieskola,

17. att riksdagen beslutar att upphäva regeln om företräde för 16–17-åringar vid ansökan till linjerna för vård och social service,

18. att riksdagen beslutar att upphäva denna förtursregel även för övriga gymnasiala utbildningar.

1987/88:Ub362 av Rune Rydén m. fl. (m, fp, c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om komplettering av den försöksvisa timplanen för årskurs 3 av teknisk linje med tid för moderna språk utan att detta behöver få negativa timplaneeffekter för årskurserna 1 och 2 av linjen eller för övriga treåriga linjer,

3. att riksdagen hos regeringen begär att skolöverstyrelsen får i uppdrag att under en femårsperiod bedriva en aktiv försöksverksamhet med en förstärkt språklig utbildning (språkgymnasium) på treåriga linjer i form av integration mellan främmande språk och icke-språkliga ämnen i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen hos regeringen begär att skolöverstyrelsen snarast får i uppdrag att vidta åtgärder för att åstadkomma beskrivningsbara, realistiska och mätbara mål för undervisningen i språk i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen hos regeringen begär att skolöverstyrelsen snarast får i uppdrag att utforma modeller för en mer individualiserad språkundervisning i gymnasieskolan med utgångspunkt i de resurser som inom ramen för gällande statsbidragsbestämmelser bör finnas tillgängliga för språkundervisning.

1987/88:Ub366 av Görel Thurdin (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär att utbildningsdepartementet får i uppdrag att se över reglerna för statsbidrag till skolledningsresurs på de små gymnasieskolorna med AT-timplan.

1987/88:Ub368 av Birgitta Rydle m.fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om gymnasieskolans inriktning under 1990-talet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att prioriteringen av 16–17-åringar vid antagning till vård- och social service-linjerna upphävs,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett nytt planeringssystem för gymnasieskolans studievägar,

5. att riksdagen avslår regeringens förslag om försöksverksamhet med ett estetiskt "blandämne" på gymnasieskolans H- och S-linjer,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenska som andraspråk.

1987/88:Ub383 av Ylva Annerstedt och Jan-Erik Wikström (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att fullständig information ges om de många varianter i C-språk som gymnasieskolan kan erbjuda.

1987/88:Ub387 av Margareta Palmqvist (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av undervisning i svenska som andraspråk med betyg för vissa invandrarelever.

1987/88:Ub388 av Margareta Palmqvist (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av möjligheten att genomföra undervisning i engelska som B- eller C-språk för vissa invandrarelever.

1987/88:Ub389 av Gunnel Liljegren och Karl-Gösta Svenson (m) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen utfärdar direktiv beträffande ämnet svenska som andraspråk i enlighet med SÖ:s förslag.

1987/88:Ub393 av Marianne Andersson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenska som andraspråk.

1987/88:Ub801 av Olof Johansson m.fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en totaldimensionerad gymnasieskola och om ett avskaffande av den nuvarande regeln om prioritering av 16–17-åringar vid intagning till gymnasieskolan.

1987/88:Ub802 av Pär Granstedt och Karin Söder (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om gymnasieskolan i Stockholms län.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:A407.

1987/88:Ub806 av Carl Bildt m.fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om gymnasieskolans inriktning.

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om intresseval i gymnasieskolan.

1987/88:Ub807 av Ingrid Sundberg m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjligheter till ett häst- och ridgymnasium i anslutning till Flyinge.

1987/88:Ub808 av Nils Carlshamre m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att prioriteringen av 16-åringar avskaffas vid intagning till vårdlinje och social servicelinje,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att relevant arbetslivserfarenhet bör meritvärderas vid antagning till gymnasieskolans vårdlinje och sociala servicelinje,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om någon form av lämplighetsprövning för tillträde till gymnasieskolans vårdlinje och sociala servicelinje, t. ex. yrkesinriktad arbetspraktik.

1987/88:Ub810 av Björn Samuelson (vpk) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett program för datorns användning i gymnasieskolan i Värmland.

1987/88:Ub811 av Margitta Edgren m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om gymnasier med idrottslig breddning i Ystad, Helsingborg och Kristianstad.

1987/88:Ub812 av Ingela Gardner m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen beslutar utöka lilla ramen med 500 årselevplatser att finansieras på sätt som i motionen angivits.

1987/88:Ub814 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att förtursreglerna för antagning till gymnasieskolans vårdlinje tas bort,

4. att riksdagen begär att regeringen låter genomföra en försöksverksamhet med prövotid för elever på gymnasieskolans vårdlinje på sätt som i motionen anförts,

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag om utökning av platsantalet på vårdinriktad kompletteringskurs i enlighet med vad som i motionen anförts.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:So502.

1987/88:Ub815 av Ulla Tillander m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning inom yrken för hästhållning vid Hvilan-Flyinge.

1987/88:Ub816 av Birgitta Rydle m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

10. att riksdagen avslår förslaget att 6 milj. kr. anvisas för kursplanearbete m. m. samt att för budgetåret 1988/89 för anslaget B 7. Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet anvisa ett reservationsanslag av 19 755 000 kr.

1987/88:Ub817 av Ylva Annerstedt m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ökad teoretisk gymnasieutbildning i Stockholms län.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:A492.

Utskottet

1. Dimensioneringen av gymnasieskolan samt vissa planerings- och intagningsfrågor

Gymnasieskolans dimensionering beslutas årligen av riksdagen. Systemet för dimensioneringen – det s. k. planeringssystemet – är reglerat i gymnasieförordningen (1987:743). Det innebär bl. a. att elevplatsramar i gymnasieskolan fastställs för varje budgetår. Riksdagen beslutar om ramar för de två närmaste budgetåren och planeringsramar för ett tredje budgetår.

För hela riket fastställs en totalram. Den är uppdelad på dels en ram för utbildningar, vilka eleverna kan påbörja direkt efter grundskolan (direktramen), dels en ram för kurser för invandrarungdom och för utbildningar som kräver viss ålder, praktik eller utbildning utöver grundskolan för tillträde (lilla ramen).

1.1 Direktramen

Direktramen är uppdelad på sex sektorsramar och en ram för ospecificerade platser. Följande sektorer ingår i gymnasieskolans organisation: HS – humanistisk och samhällsvetenskaplig sektor, VSK – vård-, social- och konsumtionssektor, EM – ekonomisk och merkantil sektor, TN – teknisk och naturvetenskaplig sektor, TI – teknisk och industriell sektor och JST – jordbruks- och skogsbrukssektor.

Lokalt arbetsmarknadsanknutna specialkurser (s.k. LA – kurser) som omfattar mindre än ett läsår och som inte kräver viss ålder, praktik eller utbildning utöver grundskolan för tillträde, ingår i ramen för ospecificerade platser.

SÖ föreslår att direktramen i gymnasieskolan ökas från 300 342 till 302 600 årselevplatser för budgetåret 1988/89.

Regeringens förslag om 304 000 årselevplatser för budgetåret 1988/89 innebär en ökning av antalet årselevplatser med 1 400 i förhållande till SÖ:s förslag. Föredragande statsrådet anför att vid beräkningen av antalet års-

elevplatser har hänsyn tagits till den ökade andelen sökande till tre- och fyraåriga linjer. Det skall finnas *oförändrat 127000 intagningsplatser för budgetåret 1988/89.*

Förslaget till direktram (slutlig ram) för budgetåret 1989/90 enligt budgetpropositionen innebär samma antal intagningsplatser resp. årselevplatser som för budgetåret 1988/89, dvs. 127000 resp. 304000. Samma dimensionering föreslås för direktramen (planeringsramen) för budgetåret 1990/91.

Under förutsättning att riksdagen fattar beslut om försöksverksamhet med treåriga yrkesinriktade linjer i gymnasieskolan (5000 intagningsplatser) fr. o. m. läsåret 1988/89 föreslår föredragande statsrådet i proposition 1987/88:102 en uppräkning av antalet årselevplatser inom direktramen för budgetåren 1988/89–1990/91 med 2000 årselevplatser (för det tredje året). Detta antal årselevplatser motsvarar 40 % av antalet intagningsplatser i försöksverksamheten och har räknats fram utifrån förutsättningen att det tredje året upptas av arbetsplatsförlagd utbildning under 60 % av utbildningstiden. En treårig utbildning inom försöksverksamheten tar således i anspråk 2,4 årselevplatser. Det totala antalet intagningsplatser resp. årselevplatser föreslås i proposition 1987/88:102 uppgå till 127000 resp. 306000 i vad avser slutliga ramar för budgetåren 1988/89 och 1989/90 samt planeringsram för budgetåret 1990/91.

Utskottet har sedermera vid sin beredning av proposition 1987/88:102 i betänkandet UbU 1987/88:31 beslutat föreslå riksdagen att försöksverksamheten för budgetåret 1988/89 skall omfatta 6000 intagningsplatser i stället för 5000 som föreslagits i propositionen. Det innebär totalt *306400 årselevplatser för budgetåret 1988/89* inom gymnasieskolans direktram. I förhållande till förslaget i proposition 1987/88:102 är det en ökning med 400 årselevplatser (40 % av ytterligare 1000 elever i en treårig utbildning med 60 % av studietiden förlagd till arbetsplats).

I motion 1987/88:Ub9 (fp) yrkande 9 förordas den ursprungliga dimensioneringen av direktramen enligt budgetpropositionen. Motionärerna anser inte att försöksverksamheten med treårig utbildning på de yrkesinriktade linjerna skall starta redan läsåret 1988/89 utan först nästföljande läsår.

Utskottet finner att den av regeringen föreslagna ökningen av antalet årselevplatser i direktramen är väl motiverad med hänsyn till tendensen under de senaste åren att allt flera elever söker sig till de tre- och fyraåriga linjerna i gymnasieskolan. Enligt vad utskottet erfarit är antalet elever i årskurs 1 på de tre- och fyraåriga linjerna 3000 flera innevarande läsår jämfört med läsåret 1986/87. Riksdagen bör enligt utskottets mening fastställa antalet årselevplatser inom direktramen för budgetåret 1988/89 till 306400. Därmed avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub9 yrkande 9.

När det gäller *antalet elevplatser inom gymnasieskolans direktram för budgetåren 1989/90 och 1990/91* vill utskottet anföra följande.

Utskottet har i betänkandet UbU 1987/88:31 uttalat att regeringen bör återkomma i 1989 års budgetproposition med förslag till dimensionering av försöksverksamheten med treårig yrkesutbildning för läsåret 1989/90.

Antalet intagningsplatser i försöksverksamheten läsåret 1989/90 får konsekvenser på antalet årselevplatser inom gymnasieskolans direktram för

samma budgetår. Med hänsyn till att de kommuner, som deltar i försöksverksamheten fr. o. m. läsåret 1988/89 bör garanteras samma antal intagningsplatser i försöksverksamheten läsåret 1989/90 som läsåret 1988/89 och med anledning av utskottets förslag om 6 000 intagningsplatser i försöksverksamheten för det första året av försöksperioden bör riksdagen fastställa antalet årselevplatser till 306 400 inom direktramen (såväl slutlig ram för budgetåret 1989/90 som planeringsram för budgetåret 1990/91).

1.2 Lilla ramen

För introduktionskurser och sommarkurser för invandrarungdom beräknas innevarande budgetår inom lilla ramen 1 000 årselevplatser. Dessa kurser utgör enligt föredragande statsrådet ett viktigt instrument för att öka invandrarungdomars intresse för gymnasiestudier och för att förbereda dem för sådana. De senaste årens ökade invandring är till stor del en följd av att antalet flyktingar ökar. Genom att flyktingmottagandet numera fördelas på praktiskt taget alla kommuner blir allt fler kommuner tvungna att anordna introduktionskurser och sommarkurser för invandrarungdom. Utrymmet för dessa kurser föreslås därför öka med 500 årselevplatser inom oförändrat antal årselevplatser inom lilla ramen. För dessa kurser beräknas därmed sammanlagt 1 500 årselevplatser inom lilla ramen. Totalt föreslås 32 680 årselevplatser för lilla ramen för budgetåret 1988/89.

Enligt regeringens förslag bör lilla ramen för budgetåret 1989/90 fastställas till 32 680 årselevplatser och för budgetåret 1990/91 till likaledes 32 680 årselevplatser.

Frågan om antalet årselevplatser inom gymnasieskolans lilla ram för budgetåret 1988/89 och fördelningen därav tas upp i motion 1987/88: Ub812 (m) yrkande 1. Enligt motionärerna bör inte en utökning av antalet årselevplatser för introduktionskurserna för invandrarungdom ske på bekostnad av antalet platser för påbyggnadsutbildningar och specialkurser inom lilla ramen, varför lilla ramen bör utökas med 500 årselevplatser. Medel för detta ändamål bör föras över från anslaget B 20. Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m.

Utskottet har erfarit att introduktionskurserna för invandrarungdom innevarande läsår är underdimensionerade i vad gäller antalet intagningsplatser. En utökning av dessa kurser med 500 årselevplatser inom lilla ramen för budgetåret 1988/89 som föreslås i budgetpropositionen är väl motiverad. Att överföra medel från anslaget Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m. för att finansiera en utökning av antalet årselevplatser i lilla ramen kan inte utan vidare göras utan att det får effekter på kommunernas insatser i vad gäller uppföljningsansvaret för ungdomar under 18 år. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen med avslag på motion 1987/88: Ub812 yrkande 1 fastställer antalet elevplatser inom gymnasieskolans lilla ram till 32 680 årselevplatser för budgetåret 1988/89 i enlighet med proposition 1987/88: 100. Förslagen om oförändrad dimensionering av lilla

ramen för budgetåren 1989/90 (slutlig ram) och 1990/91 (planeringsram) tillstyrks av utskottet.

1.3 Planerings- och intagningsfrågor

I proposition 1987/88:102 föreslås att *direktramens sektorsindelning* slopas fr. o. m. läsåret 1989/90. Regeringens förslag innebär att riksdag och regering skall besluta om det totala antalet intagningsplatser i gymnasieskolan för riket fördelade på direktramen och lilla ramen. Skolöverstyrelsen (SÖ) skall i princip fördela platserna på länen med samma uppdelning på ramar. Vid behov skall riksdag och regering kunna styra dimensioneringen av enskilda studievägar eller grupper av studievägar genom t. ex. allmänna riktlinjer eller genom angivande av ett högsta eller lägsta antal platser. SÖ skall ges i uppdrag att i samband med förslag om studievägsstruktur samtidigt ge förslag om vilka studievägar som behöver regleras och hur detta bör ske.

I motion 1987/88:Ub368 (m) yrkande 3 – väckt under allmänna motionstiden – förordas ett nytt planeringssystem för gymnasieskolan som bl. a. innebär ett slopande av sektorsramarna.

Utskottet konstaterar att motionärernas yrkande i stort är tillgodosett genom förslaget i proposition 1987/88:102, varför utskottet avstyrker motion 1987/88:Ub368 yrkande 3 och godkänner vad som i propositionen förordats om avskaffande av sektorsramar.

I motionerna 1987/88:Ub361 (c) yrkande 16 och 1987/88:Ub801 (c) yrkande 10 delvis förordas en *totaldimensionerad gymnasieskola*, varmed avses att alla ungdomar under 20 år, som så önskar, skall beredas plats i gymnasieskolan. Motionärerna anför att kostnaderna för samhället därmed inte behöver öka, eftersom alla ungdomar som inte kan beredas plats i gymnasieskolan förorsakar kostnader inom verksamheter som ingår i kommunernas uppföljningsansvar och kommunernas insatser för ungdomslag.

Samma motionsyrkande framfördes vid föregående års riksmöte, varvid utskottet avstyrkte förslaget med hänvisning till pågående översyn av gymnasieskolans planeringssystem. Utskottet har som framgår ovan tillstyrkt regeringens förslag i proposition 1987/88:102 beträffande ett nytt planeringssystem med bl. a. slopande av sektorsramarna i direktramen. Därmed bör enligt utskottets uppfattning tillgängliga intagningsplatser kunna utnyttjas bättre än med nuvarande system. Antalet ungdomar utanför gymnasieskolan i kommunernas uppföljningsverksamhet torde därmed kunna minska något.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att motionerna 1987/88:Ub361 yrkande 16 och 1987/88:Ub801 yrkande 10 delvis avslås av riksdagen.

Frågan om *inriktning av gymnasieutbildningen i Stockholms län* tas upp i motionerna 1987/88:Ub802 (c) yrkande 2 och 1987/88:Ub817 (fp) yrkande 1. I den sistnämnda motionen anförs att utbildningen på gymnasial nivå i Stockholms län har alltför många intagningsplatser för yrkesinriktade utbildningsvägar. I synnerhet gäller detta den södra länsdelen. Enligt motio-

närerna går ungefär var fjärde gymnasieelev på en yrkesinriktad studieväg som förbereder för yrke inom industrin, trots att industriyrkena upptar endast ca 10 % av länets arbetstillfällen. I motion 1987/88:Ub802 anförs att de teoretiskt inriktade utbildningsvägarna i gymnasieskolan bör förstärkas i den södra länsdelen och vissa kommuner i den norra delen av Stockholms län.

Som utskottet tidigare redovisat söker sig allt flera elever till gymnasieskolans teoretiska tre- och fyraåriga linjer. När det gäller dimensioneringen av gymnasieskolans direktram för budgetåret 1988/89 har utskottet i det föregående tillstyrkt regeringens förslag om en utökning av antalet årselevplatser, vilket möjliggör ett ökat antal platser på tre- och fyraåriga linjer. När det gäller planeringssystemet i gymnasieskolan vill utskottet hänvisa till vad föredragande statsrådet anför i proposition 1987/88:102 (s. 62).

Signal- och planeringssystemet bör således ses som delar i ett större system, där det alltmer tydligt framgår att kommunernas ansvar för ungdomarnas sysselsättning ökar samtidigt som kraven på hushållning med samhällets resurser måste kvarstå. Därför är det enligt min mening angeläget att kommunerna får ökade möjligheter att friare organisera sin gymnasieskola efter lokala önskemål och behov. Som stöd för sin långsiktiga planering bör skolhuvudmännen inom ett län tillsammans med länsstyrelsen och utbildningsplanerande myndigheter i större utsträckning än vad som sker i dag kontinuerligt diskutera och pröva det samlade utbildningsutbudet. Mina förslag i det följande syftar således dels till att stärka utbildningsplaneringen på länsnivå, dels till att öka den lokala friheten att organisera gymnasieskolan.

Inom rimliga gränser bör enligt utskottets uppfattning elevernas förstahandsval avspegla sig i gymnasieorganisationen. Med det anförda föreslår utskottet att motionerna 1987/88:Ub802 yrkande 2 och 1987/88:Ub817 yrkande 1 avslås av riksdagen.

Frågan om *prioriteringen av 16–17-åringar vid intagningen till gymnasieskolan* i vad avser vissa linjer tas upp i ett stort antal motioner. Ett slopande av denna prioritering föreslås i första hand för vårdlinjen och sociala servicelinjen. Detta krav framförs i motionerna 1987/88:Ub264 (s), 1987/88:Ub315 (c), 1987/88:Ub346 (c) yrkande 1, 1987/88:Ub354 (fp), 1987/88:Ub361 (c) yrkande 17, 1987/88:Ub368 (m) yrkande 2, 1987/88:Ub808 (m) yrkande 2 och 1987/88:Ub814 (fp) yrkande 3. I motion 1987/88:Ub248 (s) föreslås att prioriteringen även skall avvecklas för tandsköterskeutbildningen. Slutligen anförs i motionerna 1987/88:Ub361 (c) yrkande 18 och 1987/88:Ub801 (c) yrkande 10 delvis att regeln om prioritering av 16–17-åringar skall slopas vid intagningen till alla gymnasiala studievägar.

Motionärerna anför som skäl för ett slopande av prioriteringen till i första hand vårdsektorns utbildningar bl. a. svårigheterna att i dag rekrytera tillräckligt med personal till vård- och omsorgsområdet. Ett slopande av prioriteringsregeln skulle ge möjlighet för äldre sökande att i större utsträckning få tillträde till gymnasieskolans vårdutbildningar. Vuxna elever skulle kunna tillföra undervisningen erfarenheter från arbetslivet och i

övrigt ge positiva effekter på undervisningssituationen. I några motioner anförs att det krävs en viss mognad för att studierna på linjer inom vårdsektorn skall klaras av på ett tillfredsställande sätt. För att bl. a. öka rekryteringen till vårdutbildningar begärs i motion 1987/88:Ub346 yrkande 2 en översyn av intagningen till kommunal vuxenutbildning.

Enligt vad utskottet erfarit har prioriteringsregeln inneburit ett allt mindre antal äldre sökande till gymnasiala studier. Anledning härtill synes vara vetskapen om att endast vakanta platser, efter det att intagningen av 16–17-åringar har gjorts, kan komma i fråga för äldre sökande.

Beslutet om prioritering av 16–17-åringar vid intagningen till gymnasieskolan fattades av riksdagen med anledning av förslag i budgetpropositionen 1984 (prop. 1983/84:100, bil. 10, UbU 1983/84:19, rskr. 1983/84:147). Utskottet har erfarit att bestämmelserna har haft avsedd effekt. Efter intagningen till gymnasieskolan läsåret 1987/88 var 99 % av eleverna högst 18,5 år i årskurs 1. Största andelen yngre elever fanns på de treåriga teoretiska linjerna, där nästan alla elever i årskurs 1 (95 %) var 16 år.

Ett slopande av prioriteringsregeln med syfte att öka möjligheterna för äldre sökande att få tillträde till gymnasial utbildning måste självfallet vägas mot de negativa konsekvenserna för 16–17-åringarna när det gäller att bereda dem plats i gymnasieskolan. Bl. a. med hänsyn till de förslag om en ökning av gymnasieskolans dimensionering som utskottet tidigare tillstyrkt anser emellertid utskottet att prioriteringen av 16–17-åringar vid intagningen till gymnasieskolan bör kunna slopas fr. o. m. läsåret 1989/90 beträffande såväl tvåårig vårdlinje och social servicelinje som deras motsvarigheter inom försöksverksamheten med treårig yrkesutbildning. Utskottet föreslår således att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub264, 1987/88:Ub315, 1987/88:Ub346 yrkande 1, 1987/88:Ub354, 1987/88:Ub361 yrkande 17, 1987/88:Ub368 yrkande 2, 1987/88:Ub808 yrkande 2 och 1987/88:Ub814 yrkande 3, med anledning av motion 1987/88:Ub248 och med avslag på motionerna 1987/88:Ub346 yrkande 2, 1987/88:Ub361 yrkande 18 och 1987/88:Ub801 yrkande 10 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta ärende.

I motion 1987/88:Ub814 (fp) yrkande 6 föreslås att ettårig *vårdinriktad kompletteringskurs* inom gymnasieskolan, som ger behörighet till studier vid vårdhögskolan, bör få flera intagningsplatser budgetåret 1989/90 genom omfördelning av platserna inom gymnasieskolan. Syftet därmed är bl. a. att ge möjlighet för flera elever med annan bakgrund än vårdlinjen att bedriva högre studier inom vårdutbildningen.

Utskottet har erfarit att antalet intagningsplatser till den ettåriga vårdinriktade kompletteringskursen har ökat med 66 % från läsåret 1985/86 till läsåret 1987/88. Läsåret 1988/89 ökar antalet intagningsplatser med ytterligare ca 200 och uppgår därmed till totalt ca 2 600 platser. Kursen kommer att anordnas på 59 gymnasieorter i landet läsåret 1988/89. Även om den vårdinriktade kompletteringskursen fortfarande har ett stort antal sökande är det utskottets uppfattning att nuvarande intagningskapacitet är väl avvägd med hänsyn till bl. a. skolhuvudmännens möjligheter att anordna

utbildningen. Utskottet utgår dock från att SÖ i sin fördelning av årselevplatser inom lilla ramen för läsåret 1989/90 beaktar behovet av vårdpersonal. Utskottet erinrar också om att försök pågår inom sjuksköterskeutbildningen med direkt antagning av studerande från andra linjer än vårdlinjen. Dessa studerande får en förlängd utbildning inom högskolan som ger även kunskaper motsvarande dem som ges på den ettåriga vårdinriktade kompletteringskursen. Detta torde i någon mån minska antalet sökande till kompletteringskursen.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub814 yrkande 6.

I motion 1987/88:Ub808 (m) yrkande 3 framhålls att relevant *arbetslivserfarenhet* från vårdområdet *bör meritvärderas* vid ansökan till gymnasieskolans vårdutbildning.

Utskottet vill erinra om bestämmelserna för intagning till gymnasieskolan (gymnsieförordningen 9 kap.). Poäng för viss verksamhet utöver grundskoleutbildning kan tillgodoräknas vissa sökande med sammanlagt högst 1,5 poäng. Utskottet har i det föregående förordat ett slopande av prioriteringen av 16–17-åringarna vid intagningen till gymnasieskolan. Därmed blir det möjligt att tillgodoräkna viss verksamhet utöver grundskoleutbildning vid ansökan till gymnasieskolan. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub808 yrkande 3.

Frågan om *lämplighetprövning vid antagning till gymnasieskolans vårdlinje* eller krav på provelevtid tas upp i motionerna 1987/88:Ub808 yrkande 5 och 1987/88:Ub814 yrkande 4. Syftet med dessa förslag är att ge eleverna en mera realistisk syn på vad vårdarbetet kräver av sina utövare.

Utskottet vill erinra om att regeringen den 7 januari 1988 beslutat uppdra åt SÖ att inkomma med förslag till kompletterande urvalsgrunder vid intagning till gymnasieskolan. Uppdraget syftar till att utveckla andra kompletterande urvalsgrunder än betyg vid intagningen till bl. a. gymnasieskolans yrkesinriktade studievägar. SÖ skall i samarbete med skolstyrelsen i Norrköping i ett utvecklingsarbete pröva olika urvalskriterier till bl. a. vårdlinjen. Utvecklingsarbetet bör också i möjligaste mån omfatta särskilda åtgärder för att gynna det underrepresenterade könet vid intagningen till olika studievägar. SÖ skall senaste den 1 september 1990 redovisa resultatet av utvecklingsarbetet.

Utskottet anser att resultatet av SÖ:s uppdrag angående kompletterande urvalsgrunder vid intagningen till gymnasieskolan bör avvaktas innan riksdagen tar ställning i den motionsledes aktualiserade frågan. Utskottet föreslår därför att motionerna 1987/88:Ub808 yrkande 5 och 1987/88:Ub814 yrkande 4 avslås av riksdagen.

2. Intresseval

I budgetpropositionen framförs olika förslag som syftar till att tillgodose elevernas individuella intressen i gymnasieskolan.

Föredragande statsrådet föreslår att *försöksverksamheten med tvåårig*

estetisk-praktisk linje (Ep-linje) får utökas med fem intagningsklasser utöver de 15 klasser som nu finns. Försöksperioden för Ep-linjen bör dock enligt statsrådet, med hänsyn till de konsekvenser en reformering av yrkesutbildningen i gymnasieskolan kan komma att få för denna studieväg, inte förlängas längre än t. o. m. läsåret 1990/91.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

För att ge eleverna möjlighet till val av olika inriktningar inom gymnasieskolans linjesystem finns grenar, varianter och alternativämnen. Estetisk variant på H- och S-linjerna innebär att eleverna under tre veckotimmar i var och en av årskurserna 2 och 3 gör ett tillval av ämnet bild, dramatik eller musik i stället för ett språk. På vissa skolor med få klasser på H- och S-linjerna kan det dock vara svårt att få elevunderlag för mer än ett av de tre ämnena. Föredragande statsrådet föreslår mot denna bakgrund att ett alternativt estetiskt variantämne utvecklas och erbjuds i de fall de reguljära variantämnena inte kan få tillräckligt elevunderlag. En *försöksverksamhet med ett alternativt estetiskt variantämne* i upp till tio kommuner kan enligt föredragande statsrådet även ge erfarenheter av hur estetiska ämnesval kan tillgodoses i en skolorganisation som krymper på grund av vikande elevunderlag.

I motion 1987/88:Ub368 (m) yrkande 5 avvisas förslaget om försöksverksamhet med ett – som motionärerna kallar det – estetiskt "blandämne". Motionärerna anser att en sådan ämneskonstruktion inte kan gagna undervisningens kvalitet. Risk föreligger att lärarfrågan löses med icke-behöriga lärare.

Utskottet, som har förståelse för att det i vissa lägen kan vara svårt att få ett tillräckligt elevunderlag för ämnena bild, dramatik och musik, tillstyrker föreslagen försöksverksamhet och avstyrker motion 1987/88:Ub368 yrkande 5.

I motion 1987/88:Ub246 (fp) aktualiseras *elevernas möjlighet till intresseval*. Det framhålls att teoretiskt begåvade elever med teoretiska specialtalanger inte får möjlighet att utveckla denna talang i önskvärd omfattning i dagens gymnasieskola. Motionärerna anser att detta är en brist i gällande skolorganisation och föreslår dels att elever med speciella förutsättningar för t. ex. matematik, fysik eller språk skall kunna få studera dessa ämnen i riksrekryterande gymnasieskolor (yrkande 30), dels att elever med teoretiska ämnen som specialintressen skall kunna få göra timplanejämkning i enlighet med det s. k. hemortsalternativet för idrottande elever (yrkande 31). Motionärerna anser vidare att för vissa teoretiska linjer i gymnasieskolan bör ett tillvals- och modulsystem prövas som innebär stor valfrihet beträffande ämnen, möjlighet till etappavgångar samt kombinationer av studier och praktik (yrkande 32). Även i motion 1987/88:Ub806 (m) framförs krav på att valmöjligheterna bör förbättras för eleverna på de studieförberedande linjerna. Samma rätt till jämkning av timplanen som gäller för elever med kombination specialidrott eller estetiska ämnen bör finnas för elever med speciellt intresse för ett läroämne (yrkande 18).

Förslag om att inrätta specialgymnasier framförs i några motioner. Ett "datagymnasium" föreslås bli inrättat i Skellefteå enligt motion

1987/88:Ub281 (fp). Enligt motionärerna är förutsättningarna för ett sådant specialgymnasium i Skellefteå goda genom den koncentration av datorkraft och datorutrustning som finns på orten. Samverkan med universitets- och högskoleutbildning samt med lokala utvecklingscentra är vidare möjlig. En försöksverksamhet med 30 platser på naturvetenskaplig linje och med hela riket som upptagningsområde förordas.

I syfte att förbättra språkundervisningen för vissa elever föreslås i motion 1987/88:Ub347 (m) att "språkgymnasier" inrättas (yrkande 2) eller att språkintresserade elever skall få timplanejämkning i likhet med elever med kombination specialidrott för att få ytterligare tid för att fördjupa sig i språk (yrkande 1).

Slutligen föreslås i två motioner, nämligen motion 1987/88:Ub807 (m) yrkande 3 och 1987/88:Ub815 (c) yrkande 8 inrättandet av ett häst– eller ridgymnasium i Flyinge (Sveriges Avels- och hästsportcentrum Flyinge) i Skåne.

Utskottet vill med anledning av motionerna anföra följande.

Utskottet vill först erinra om riksdagens beslut vid 1983/84 års riksmöte (UbU 1983/84:29 s.21f) beträffande personliga intresseval. På förslag av utskottet ställde sig riksdagen bakom försöksverksamhet med personliga intresseval i vad gäller idrott och estetiska ämnen. Utskottet var därvid inte berett att tillstyrka förslag om motsvarande verksamhet i andra ämnen. Som skäl för sitt ställningstagande anförde utskottet bl. a. att syftet med kombinationen studier och specialidrott är att stödja elever som utövar idrott på *elitnivå* genom att i begränsad omfattning medge jämkning av timplanen (gymnasieförordningen 12 kap. Kombination med specialidrott).

Utskottet konstaterar vidare att förutsättningarna för att tillgodose elever med specialintressen i gymnasieskolan är goda. Gymnasieskolan har för närvarande en studieorganisation som utgörs av 27 olika linjer och ett stort antal specialkurser. Elevens val av studieväg är enligt utskottets uppfattning i sig ett uttryck för ett intresseval. Särskilt på de teoretiska men även på de yrkesinriktade linjerna finns det vidare möjlighet att göra ytterligare val av ämnen på grenar och varianter. Utskottet vill vidare peka på vissa andra bestämmelser i gällande gymnasieförordning vilka bidrar till att tillgodose elevens speciella intressen. Genom utökad studiekurs (gymnasieförordningen 10 kap. 58 §) kan t. ex. elev få delta i undervisningen i ett eller flera ämnen som förekommer i gymnasieskolan och som inte ingår i timplanen för elevens studieväg. Beslut därom meddelas av rektor. Genom att specialarbetet har återinförts i årskurs 3 fr. o. m. innevarande läsår på alla tre- och fyraåriga linjer (UbU 1983/84:29. rskr. 1983/84:412) får eleverna på schemalagd tid tillfälle till fördjupning inom kunskapsområden som är karakteristiska för studievägen (gymnasieförordningen 10 kap. 13 §).

Utskottet vill i detta sammanhang beträffande ämnesuppsättningen på en linje göra det allmänna konstaterandet att ämnena på linjen ofta är så kombinerade att avgångsbetyg från linjen tillförsäkrar den studerande allmän och särskild behörighet när det gäller tillträde till stora grupper av allmänna utbildningslinjer inom högskolan.

Beträffande motionsyrkandena om specialgymnasier med inriktning på visst ämne eller viss ämnesgrupp vill utskottet erinra om riksdagens beslut om försöksverksamhet med fördjupad matematikundervisning på naturvetenskaplig linje med riksintagning i en kommun (UbU 1985/86:16, rskr. 1985/86:204). Den särskilda undervisningen i matematik anordnas där utan ändring av timplanen för linjen. Utskottet har erfarit beträffande denna försöksverksamhet att det finns vissa problem när det gäller bl. a. elevintresset, betygsfrågan och den elevsociala situationen. Utskottet vill även nämna att s. k. specialgymnasier med riksintagning medför extra kostnader för staten genom att studiestöd i form av resebidrag och inackorderingstillägg utgår till berörda elever. Deras hemortskommuner belastas vidare med interkommunala ersättningar.

Ett nytt statsbidragssystem för undervisningen i gymnasieskolan infördes den 1 juli 1987. När det gäller de allmänna timresurserna för tre- och fyraåriga teoretiska linjer baseras statsbidraget huvudsakligen på elevantal (bidrag per capita). Större valfrihet för eleverna än den som förutsattes vid det nya statsbidragssystemets tillkomst i fråga om ämnesval, timplanejämkningar o.dyl. och större flexibilitet i allmänhet leder vanligen till en utökad organisation av undervisningsgrupper. Ytterligare delning av klasser och grupper för att uppfylla elevernas önskemål och val kan ske med användning av lärartimmar för s. k. förstärkningsändamål. Dessa timmar skall dock främst användas för elever med särskilt behov av stöd och hjälp i sitt skolarbete. Man kan sålunda konstatera att varje ny gruppering av elever för att tillgodose specialintressen innebär att resurserna för att tillgodose andra ändamål minskar under förutsättning att tilldelningen av resurser är konstant.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1987/88:Ub246 yrkandena 30–32, 1987/88:Ub281, 1987/88:Ub347 yrkandena 1 och 2, 1987/88:Ub806 yrkande 18, 1987/88:Ub807 yrkande 3 och 1987/88:Ub815 yrkande 8.

I motion 1987/88:Ub287 (fp) aktualiseras fredsfrågornas ställning i undervisningen. Motionärerna föreslår att *försöksverksamhet med en internationell linje* startas i gymnasieskolan. En sådan studieväg anses kunna organiseras som den tvååriga estetisk–praktiska linjen (Ep-linjen). Utbildningen bör enligt motionärerna ge en samlad och ämnesövergripande behandling av vår tids stora överlevnadsfrågor som krig och fred, mänskliga rättigheter, u-länder, miljöhoten och internationell ekonomi. Motionärerna framhåller vidare att utbildningen bör ge en "global allmänbildning" och vara studie- och yrkesförberedande.

Utskottet vill erinra om den förstärkning av fredsundervisningen som föreslås i årets budgetproposition under anslaget Stöd för utveckling av skolväsendet. Föredragande statsrådet anser därvid att frågorna om fred, överlevnad och mänskliga rättigheter bör bedrivas med en ämnesövergripande undervisning och i ett väl fungerande lagarbete. Utskottet vill vidare framhålla att en prioritering av vissa ämnen såsom sker på Ep-linjen (12 vtr och 15 vtr i årskurs 1 resp. 2 för karaktärsämnet) självfallet innebär att utrymmet för andra viktiga ämnen minskas på ifrågavarande linje. En specialisering på internationella frågor i enlighet med motionärernas för-

slag bör enligt utskottets uppfattning bättre kunna ske efter grundläggande gymnasiala studier. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att riksdagen avstyrker motion 1987/88:Ub287.

Enligt motion 1987/88:Ub308 (vpk) yrkande 2 delvis bör skolan främja och ta till vara ungdomarnas egna intressen utifrån deras erfarenheter och behov, vilket inte behöver vara liktydigt med deras intresse för enskilda skolämnen. Därför är *främjandet av olika kultur- och föreningsaktiviteter* bland eleverna ett viktigt redskap i skolans måluppfyllelse. För sådan verksamhet bör särskilda medel motsvarande 15 milj. kr. anslås för budgetåret 1988/89. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet anser att elevernas intressen i gymnasieskolan bör tillvaratas såväl i den ordinarie ämnesbundna undervisningen som vid andra tillfällen, t. ex. vid gemensamma samlingar och vid timma till förfogande (TTF). Utskottet vill erinra om att samtliga linjer i gymnasieskolan har en veckotimma TTF i årskurs 1 och de teoretiska linjerna ytterligare en veckotimma i varje årskurs t. o. m. årskurs 3 för detta ändamål. Enligt gymnasieförordningen (SFS 1987:743 10 kap. 31 §) kan dessa TTF-resurser bl. a. användas för kulturaktiviteter. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub308 yrkande 2 delvis.

I motionerna 1987/88:Ub240 (s) yrkande 1 och 1987/88:Ub358 (m) yrkande 1 föreslås en *ökning av antalet idrottsgymnasier*. Motionärerna anför som skäl för en utvidgad verksamhet att flera sporter för närvarande saknar idrottsgymnasier och att en regional snedfördelning förekommer. En ökad satsning på idrottsgymnasier i Skåne är välmotiverad enligt yrkande 7 i motion 1987/88:Ub811 (fp). I motion 1987/88:Ub240 (s) yrkande 2 föreslås vidare att nuvarande begränsningar för att kombinera studier med idrott enligt det s. k. hemortsalternativet slopas.

I ytterligare två motioner, nämligen 1987/88:Ub229 (s) och 1987/88:Ub323 (fp) framläggs förslag om en femårig försöksverksamhet med en tredje form av studier och idrott – den s. k. smålandsmodellen. Verksamheten har utvecklats i Småland i ett samarbete mellan ett antal kommuner och vissa specialförbund. Enligt motionärerna har dessa regionala idrottsgymnasier vissa fördelar i jämförelse med de riksrekryterande idrottsgymnasierna. Studiebidrag i form av inackorderingstillägg och resebidrag utgår dock inte till elever med detta studiealternativ.

Utskottet vill erinra om att kombination med specialidrott i gymnasieskolan enligt riksdagens beslut bedrivs som reguljär verksamhet fr. o. m. budgetåret 1982/83 och regleras i gymnasieförordningen (12 kap.). Hela landet är normalt elevområde för intagningen. SÖ tilldelar kommuner intagningsplatser för kombination med specialidrott inom en viss idrottsgren efter samråd med berört specialförbund inom Sveriges riksidrottsförbund. Antalet intagningsplatser är begränsat till 600, vilket innebär att ca 1500 elever ingår i denna verksamhet varje läsår.

Utskottet vill än en gång understryka att syftet med inrättandet av idrottsgymnasier var att ge ungdomar inom idrottens *elitgrupp* möjlighet att skaffa sig en utbildning i anslutning till en tidskrävande träning. Utskottet anser mot denna bakgrund, och med hänsyn till de kvalitetskrav som

måste ställas på undervisningen i ämnet specialidrott, att riksdagen för närvarande inte bör ställa sig bakom förslag om en utvidgad verksamhet med idrottsgymnasier.

Beträffande nuvarande begränsning för det s. k. hemortsalternativet med kombination studier och specialidrott (SÖ-FS 1983:98 och 99) vill utskottet erinra om att denna alternativa kombination av studier och idrott är en försöksverksamhet. Enligt vad utskottet erfarit kommer SÖ inom kort att till regeringen överlämna en utvärdering av verksamheten. Mot denna bakgrund bör inte riksdagen uttala sig för en ändring av gällande bestämmelser av verksamhetens dimensionering m. m. Utskottet utgår från att även frågor som hänger samman med den s. k. smålandsmodellen uppmärksammas i SÖ:s rapport till regeringen.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub229, 1987/88:Ub240 yrkandena 1 och 2, 1987/88:Ub323, 1987/88:Ub358 yrkande 1 och 1987/88:Ub811 yrkande 7.

3. Språkundervisningen

Regeringen har den 14 januari 1988 beslutat att B- och C-språken i gymnasieskolan, dvs. de språk som eleverna läser utöver engelska, skall garanteras ett visst minimiantal undervisningstimmar fr. o. m. läsåret 1988/89. Det minsta antalet timmmar som eleverna skall få blir för de treåriga linjerna 96–99 per läsår, beroende på årskurs. För nybörjarspråket är timtalet högre i årskurs 1, nämligen 132 undervisningstimmmar. De tvååriga linjerna skall i båda årskurserna ha 102 timmar i resp. språk. Regeringens beslut är föranlett av den ställning som riksdagen våren 1987 tog i denna fråga (UbU 1986/87:14, s. 28 ff, rskr. 1986/87:186, jfr SÖ, läroplaner 1988:12 och 13).

I budgetpropositionen aviseras en översyn av läroplanen för de tre- och fyraåriga linjerna. I detta sammanhang bör de moderna språkens ställning på de teoretiska linjerna prövas enligt föredragande statsrådet. Nya timplaner för de tre- och fyraåriga linjerna beräknas kunna tillämpas fr. o. m. läsåret 1991/92.

Föredragande statsrådet för dock i budgetpropositionen fram ett förslag, nämligen förslag om *försöksverksamhet med dubbelt timtal i B- och C-språk*. Förslaget innebär att eleverna på E-, H- och S-linjerna erbjuds att koncentrera sina språkstudier på *ett* B-språk eller C-språk under hela den tid som normalt finns på timplanen för såväl ett B-språk som ett C-språk. Försöksverksamheten förutsätts ske inom oförändrad kostnadsram för staten och bedrivas i högst tio kommuner.

Utskottet har inget att erinra mot förslaget.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om *engelskspråkig utbildning i Göteborgs kommun* enligt den internationella studentexamen (International Baccalaureate–IB) fr. o. m. läsåret 1988/89.

I motion 1987/88:Ub362 (m, fp, c) yrkande 1 tas *språkundervisningen i årskurs 3 på teknisk linje* i gymnasieskolan upp. Motionärerna vänder sig mot att eleverna inte studerar något språk i årskurs 3. De föreslår därför att

till årskurs 3 i timplanen på T-linjen skall föras tre veckotimmar engelska och tre veckotimmar B- eller C-språk samtidigt som en veckotimma TTF föreslås utgå.

Enligt budgetpropositionen kommer regeringens ställningstagande till hur ingenjörsutbildningen på mellannivå skall utformas att redovisas i 1989 års budgetproposition. Utskottet, som vill stryka under att det är viktigt att svenska tekniker har goda kunskaper i moderna språk, utgår från att de moderna språkens ställning i årskurs 3 på T-linjen skall prövas i anslutning till förslagen i budgetpropositionen. Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub362 yrkande 1.

I samma motion yrkande 3 begärs att SÖ skall få i uppdrag att under en femårsperiod bedriva *försöksverksamhet med en förstärkt språklig utbildning på treåriga linjer i gymnasieskolan*. Syftet därmed är att eleverna på de treåriga teoretiska linjerna kontinuerligt skall få öva sig i att inhämta information på ett främmande språk i samhällsorienterande eller andra ämnen. En kompletterande kursplan för undervisningen delvis på engelska i samhällskunskap, historia och religionskunskap eller andra ämnen bör samtidigt utarbetas av SÖ.

Utskottet har erfarit att försök med integration mellan främmande språk och andra ämnen förekommer. Sådana försök har initierats lokalt och syftar till att främja en mer kommunikativt inriktad språkundervisning. Utskottet vill därvid särskilt peka på försöksverksamheten med engelskspråkiga tekniska studievägar i gymnasieskolan i Norrköpings kommun (SÖ:FS 1983:266). Utskottet utgår från att erfarenheterna av den här redovisade försöksverksamheten med integration av undervisning i språk och undervisning i andra ämnen kommer att beaktas i kursplanearbetet i anslutning till den aviserade översynen av de tre- och fyraåriga linjerna. Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub362 yrkande 3.

Beträffande *målfrågor m.m. för språkundervisningen i gymnasieskolan* begärs i motion 1987/88:Ub362 yrkandena 4 och 5 att SÖ får i uppdrag att dels utarbeta beskrivningsbara, realistiska och mätbara mål för undervisningen i språk, dels utforma modeller för en mer individualiserad språkundervisning i gymnasieskolan inom ramen för nuvarande resurser för språkundervisningen.

Utskottet anser att frågan om väl definierade mål i språkundervisningen är mycket betydelsefull. Utskottet har erfarit att SÖ bl.a. med anledning av riksdagens beslut om en femårig period av försöksverksamhet och utvecklingsarbete i gymnasieskolan arbetar med frågor om en mer individualiserad undervisning i form av bl.a grund- och tilläggskurser (prop. 1983/84:116, UbU 1983/84:29, rskr. 1983/84:412). Utskottet, som anser det angeläget att undervisningssituationen i främmande språk förbättras, utgår från att de synpunkter på målbeskrivningar och individualiseringsmodeller för språkundervisningen som framförs i motion 1987/88:Ub362 kommer att beaktas i SÖ:s kursplanearbete. Det är enligt utskottets uppfattning nödvändigt att detta arbete bedrivs skyndsamt. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub362 yrkandena 4 och 5.

I detta sammanhang behandlar utskottet även två motioner som berör *informationen till elever om möjligheterna att välja vissa C-språk*. I motionerna 1987/88:Ub339 (fp) och 1987/88:Ub383 (fp) anförs att informationsmaterialet i anslutning till elevernas val av studieväg i gymnasieskolan saknar fullständiga uppgifter om möjligheterna att studera vissa C-språk t. ex. japanska, kinesiska, portugisiska och arabiska. SÖ bör enligt motionärerna få i uppdrag att förbättra informationsmaterialet i detta avseende.

Utskottet vill erinra om att möjligheten att starta utbildning i annat C-språk än finska, franska, ryska, spanska och tyska i gymnasieskolan förutsätter dels SÖ:s medgivande, dels att elevantalet i språket uppgår till minst fem (gymnasieförordningen 10 kap. 18 och 22 §§). Initiativet till att starta språkutbildning i mindre frekventa språk i gymnasieskolan kommer från kommunen. SÖ:s beslut i ärendet grundas självfallet på förutsättningarna för undervisningens varaktighet, befintlig lärarkompetens m. m. Enligt utskottets uppfattning ankommer det på skolhuvudmannen att i första hand svara för informationen om språkundervisningen i gymnasieskolans upptagningsområde. Utskottet förutsätter att det material som SÖ ansvarar för i anslutning till elevernas val av studieväg i gymnasieskolan har adekvat information om förutsättningarna för att starta undervisning både i de vanliga C-språken och i andra C-språk. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1987/88:Ub339 och 1987/88:Ub383.

4. Åtgärder för invandrarelever

För invandrarelever i gymnasieskolan görs särskilda insatser i vad gäller språkundervisningen. Gymnasieskolans *extra undervisning i svenska* anordnas *antingen som stödundervisning*, varvid eleven deltar i den ordinarie undervisningen i oförminskad omfattning, *eller som undervisning i svenska som andraspråk*, vilket sker i utbyte mot timmar i den ordinarie undervisningen (under minst två timmar i veckan). Därvid får inget ämne helt bytas ut, och av ämnet svenska får endast en timma i veckan bytas bort. Betyg sätts inte i ämnet svenska som andraspråk i gymnasieskolan (gymnasieförordningen 10 kap. 48–54 §§).

SÖ har på regeringens uppdrag gjort en utvärdering av den extra undervisningen i svenska i gymnasieskolan och lagt fram förslag till vissa förändringar.

Den extra undervisningen i svenska har ökat i omfattning allt sedan den infördes år 1982. SÖ konstaterar dock att inte alla de elever, som av lärarna bedöms behöva det, kommer i åtnjutande av denna undervisning. SÖ anser att detta beror bl. a. på ämnets oklara status och bristen på utbildade lärare. Som en annan viktig orsak anges de mycket skiftande behov av extra undervisning i svenska som finns bland eleverna samt att den undervisning som erbjuds inte täcker de behov som eleverna själva upplever sig ha när det gäller extra undervisning i svenska.

För att höja ämnets status så att fler elever vill läsa ämnet föreslår SÖ att gymnasieeleverna i framtiden också skall kunna studera ämnet svenska som andraspråk helt eller delvis i utbyte mot ämnet svenska och/eller

något annat ämne eller som utökad studiekurs. Betyg bör ges när eleven får undervisning två veckotimmar eller mer i svenska som andraspråk.

Enligt föredragande statsrådet är den extra undervisningen i svenska – antingen den ges som stödundervisning eller som undervisning i svenska som andraspråk – samt de övriga stöd- och jämkningsmöjligheter som redan nu erbjuds inom timplanens ram i princip tillräckliga för att invandrarelever skall kunna följa undervisningen på den studieväg de valt.

SÖ:s förslag om svenska som andraspråk får stöd i motionerna 1987/88:Ub298 (s), 1987/88:Ub360 (fp) yrkande 7, 1987/88:Ub368 (m) yrkande 6, 1987/88:Ub387 (s), 1987/88:Ub389 (m) och 1987/88:Ub393 (c). Som stöd för kravet att svenska som andraspråk bör bli ett självständigt ämne och att betyg skall sättas i ämnet hänvisar motionärerna till de resultat som framkommit vid SÖ:s utvärdering av den extra undervisningen i svenska i gymnasieskolan. Motionärerna understryker vikten av att undervisningen av elever ur språkliga minoritetsgrupper måste utgå från en medveten tvåspråkighetssyn.

Utskottet anser att goda kunskaper i svenska språket är en av de viktigaste förutsättningarna för att invandrareleverna skall kunna genomföra sina gymnasiala studier på ett tillfredsställande sätt och kunna delta i den sociala gemenskapen i gymnasieskolan. Utskottet anser därför att undervisning i svenska för invandrareleverna i gymnasieskolan bör ses i ett större sammanhang med beaktande av alla de åtgärder som vidtas för invandrareleverna i det svenska skolväsendet.

Utskottet vill först erinra om undervisningen i svenska som andraspråk i grundskolan där ämnet är obligatoriskt och betygsätts. Utskottet vill vidare peka på de introduktionskurser som erbjuds nyanlända invandrarelever. För närvarande anordnas sådana introduktionskurser som sommarkurser under sex veckor, som terminskurser och som helårskurser. Föredragande statsrådet föreslår i årets budgetproposition (prop. 1987/88:100, s. 157) att en försöksverksamhet med tvåårig introduktionskurs för invandrare (ramtimplan) startar läsåret 1988/89.

Mindre studiekurs och förlängd undervisning samt olika stödåtgärder inom ramen för ett individuellt studieprogram kan i den ordinarie undervisningen medverka till att underlätta studierna för invandrareleverna.

Mot denna bakgrund finner utskottet i likhet med föredragande statsrådet att nu gällande bestämmelser för extra undervisning i svenska bör kunna tillgodose invandrarelevernas behov av svenskundervisning. Utskottet utgår från att svenskundervisningen för invandrareleverna – trots den flexibilitet som är inbyggd i nu gällande system och trots att betyg inte sätts i svenska som andraspråk i gymnasieskolan – planeras och organiseras i de enskilda skolenheterna så noggrant som möjligt så att även befintlig lärarkompetens i svenska som andraspråk på skolorna tas till vara på ett optimalt sätt. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub298, 1987/88:Ub360 yrkande 7, 1987/88:Ub368 yrkande 6, 1987/88:Ub387, 1987/88:Ub389 och 1987/88:Ub393.

Invandrarelevernas problem med undervisningen i engelska tas upp i motionerna 1987/88:Ub334 (s) och 1987/88:Ub388 (s). Enligt motionärerna

kommer många invandrarelever från länder, där engelska vanligen inte är det första främmande språk som studeras i skolan. Deras bristfälliga baskunskaper leder till att många elever avstår från att studera engelska, då de börjar i den svenska gymnasieskolan. Det bör enligt motionärerna ges möjlighet för dessa elever att få *undervisning i engelska som B- eller C-språk*. I motion 1987/88:Ub334 föreslås att en försöksverksamhet med engelska som C-språk förläggs till Tensta gymnasium i Stockholms kommun, där det finns ett stort antal elever med invandrarbakgrund.

Behörighetsbestämmelserna för gymnasieskolan utgår från krav på skolunderbyggnad motsvarande årskurs 9 i grundskolan. Som utskottet tidigare framhållit har nyanlända invandrarelever möjlighet att genomgå introduktionskurser av olika längd. För dessa introduktionskurser finns en ramtimplan som ger möjlighet till stor flexibilitet i fråga om undervisningens utformning. Studierna kan i hög grad individualiseras och anpassas efter elevernas förkunskaper. Enligt utskottets uppfattning bör i princip invandrareleverna ges samma förutsättning som de svenska eleverna att bedriva studier i engelska på gymnasiet. I vissa gymnasieskolor, där antalet invandrarelever är mycket stort, kan det enligt utskottets mening dock vara praktiskt att anordna undervisning i engelska i särskilda former när eleverna har bristfälliga baskunskaper i engelska.

Enligt vad utskottet erfarit prövas för närvarande inom regeringens kansli ett ärende som avser samma fråga som den motionärerna tar upp. Med hänsyn härtill bör riksdagen inte nu göra ett uttalande i frågan, varför utskottet avstyrker motionerna 1987/88:Ub334 och 1987/88:Ub388.

5. Vissa läroplansfrågor

I motion 1987/88:Ub249 (s) behandlas utbildningen på N- och T-linjerna i gymnasieskolan i Värmlands län. Motionärerna framhåller att det på vissa gymnasieorter i Värmlands län kommer att bli svårt att anordna utbildning på både N- och T-linjerna på grund av vikande elevunderlag i början av 1990-talet. Därför föreslås att försöksverksamhet med *samordnad NT-utbildning* anordnas i alla kommuner i Värmlands län fr. o. m. läsåret 1989/90 (yrkande 1). Förslaget förutsätter bl. a. studier enligt en särskild timplan och att årskurs 3 på T-linjen inte grendelas. Vidare måste den nya mellaningenjörsutbildningen vara utbyggd vid högskolan i Karlstad höstterminen 1992. Motionärerna yrkar också att resurstilldelningen för försöksverksamheten beräknas på de mer generösa grunder som gäller för kommuner med alternativa timplaner (yrkande 2) och att val av alternativämne på N-linjen skall vara möjligt i skolenheter med stort elevunderlag (yrkande 3).

Utskottet vill först erinra om att arbetsgruppen för samordnad ingenjörsutbildning på mellannivå inom utbildningsdepartementet (SIM-gruppen) i mars 1988 har avgivit sin slutrapport (Ds 1988:20) med förslag om samordnad ingenjörsutbildning på mellannivå. I rapporten behandlas utbildningens dimensionering och lokalisering, kostnadsfördelning mellan stat och kommun, frågan om huvudmannaskapet för utbildningen m. m. Ärendet bereds för närvarande inom regeringskansliet.

Enligt utskottets uppfattning förutsätter en samordnad NT-utbildning enligt motionärernas förslag att samtliga elever i Värmlands län, som fr. o. m. läsåret 1989/90 väljer T-linjen, i princip garanteras plats inom den nya mellaningenjörsutbildningen. En sådan garanti kan inte ges nu. Utskottet avstyrker därför motion 1987/88:Ub249. I övrigt hänvisar utskottet till den timplaneöversyn som aviseras i budgetpropositionen (bil. 10, s. 25).

I motion 1987/88:Ub810 (vpk) yrkande 3 föreslås beträffande *datorns användning i undervisningen* att Värmlands läns gymnasieskolor skall sammanlänka sina datorsystem i ett nätverk.

Utskottet konstaterar att årets budgetproposition innehåller flera förslag i vad gäller att utveckla dataundervisningen i hela skolväsendet. Förutom fortsatta investeringar i datorutrustning och programvara föreslås särskilda medel till försöksverksamhet med datorn som pedagogiskt hjälpmedel och till pedagogisk ledningsförstärkning för datafrågor. När det gäller utvecklingen av dataundervisningen i gymnasieskolan finns förslag om pedagogisk ledningsförstärkning i regeringens proposition (1987/88:102) om utveckling av den yrkesinriktade utbildningen i gymnasieskolan.

Enligt utskottets uppfattning finns det inget som hindrar gymnasieskolorna i Värmlands län att utveckla ett samarbete inom dataundervisningens område i enlighet med motionärens intentioner. Med hänsyn till att den aktualiserade frågan är beroende av kommunala beslut finns det ingen anledning för riksdagen att uttala sig i densamma. Motion 1987/88:Ub810 yrkande 3 avstyrks.

I motion 1987/88:Ub256 (s) tas samlevnadsundervisningen i gymnasieskolan upp. Motionärerna anser att det är på gymnasienivån eleverna har nått sådan mognad att undervisningen i dessa frågor kan bli meningsfull. Mot denna bakgrund föreslås att alla linjer i gymnasieskolan skall ha *obligatorisk undervisning i samlevnadsfrågor*.

Samma motionsyrkande framfördes vid föregående års riksmöte, varvid utskottet bl. a. framhöll länsskolnämndernas tillsynsansvar när det gäller hur undervisning anordnas på ett område som inte direkt har anknytning till visst ämne (UbU 1986/87:14). Därutöver vill utskottet hänvisa till läroplanen för gymnasieskolan (Lgy 70) där det bl. a. framhålls att TTF-tid (TTF, timma till förfogande) skall användas för sexualundervisning. TTF ingår numera på alla linjer i gymnasieskolan med minst en veckotimma.

När det gäller frågan om att införa obligatorisk undervisning i samlevnadsfrågor på alla linjer i gymnasieskolan vill utskottet hänvisa till dels det översyns- och läroplansarbete som aviseras i budgetpropositionen i vad gäller vissa linjer, dels det kursplanearbete som pågår inom SÖ i vad avser utvecklingsarbete med yrkesinriktade linjer i gymnasieskolan. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub256.

I motion 1987/88:Ub258 (c) föreslås att en *försöksverksamhet med samverkan mellan gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning* får starta *i Kinda kommun* i Östergötlands län. Bakgrunden är att SÖ i november 1987 avslagit en begäran i detta ärende från kommunens sida. I motion 1987/88:Ub206 (m) framförs ett liknande förslag. Motionärerna framhåller utbildningens betydelse för näringslivets utveckling och därmed för glesbygdskommunernas fortbestånd.

Utskottet behandlade ett likartat ärende vid 1986/87 års riksmöte (UbU 1986/87:14 s. 22). I intentionerna bakom samverkansförsök av detta slag ligger att genom samverkan mellan utbildningsanordnare vid minskande elevunderlag *bevara* utbildningsutbud i framför allt glesbygd, *inte* att *utvidga* eller t. o. m. *skapa* ett nytt utbud på nya orter med de urholkande effekter detta skulle få för orter med redan existerande utbildning. I övrigt hänvisar utskottet till vad föredragande statsrådet anför i årets budgetproposition beträffande pågående försöksverksamhet och utvecklingsarbete i gymnasieskolan och dess fortsatta inriktning (prop. 1987/88:100, s. 20 ff). Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 1987/88:Ub206 och 1987/88:Ub258.

I årets budgetproposition ges en utförlig beskrivning av dagens gymnasieskola. Vidare ges en redovisning av det pågående försöks- och utvecklingsarbetet för främst de teoretiska linjerna med anledning av propositionen (1983/84:116) om gymnasieskola i utveckling. Beträffande en modernisering av yrkesutbildningen har regeringen lagt fram förslag om en treårig försöksverksamhet i proposition 1987/88:102 om utveckling av den yrkesinriktade utbildningen i gymnasieskolan. Därutöver, framhåller föredragande statsrådet, behövs en ytterligare översyn av vissa av gymnasieskolans studievägar. Sammantaget utgör detta grunden för en ny läroplan för gymnasieskolan som enligt regeringens planer skulle kunna träda i kraft i början av 1990-talet.

Frågan om *gymnasieskolans inriktning* tas upp i motionerna 1987/88:Ub368 (m) yrkande 1 och 1987/88:Ub806 (m) yrkande 16. Motionärerna hänvisar till föredragande statsrådets synpunkter i budgetpropositionen i vad avser arbetet med en ny läroplan för gymnasieskolan. Gymnasieskolan bör enligt motionärerna vara mer målinriktad när det gäller de enskilda elevernas intresseinriktning än vad fallet är för närvarande.

I budgetpropositionen (bil. 10 s. 25) anför föredragande statsrådet följande om inriktningen av en ny läroplan för gymnasieskolan.

Vad jag nu redovisat utgör hörnstenarna i arbetet med en ny läroplan för gymnasieskolan. Som framgår av redogörelsen har arbetet planerats så att den nya läroplanen skall kunna träda i kraft i början av 1990-talet. Den nya läroplanen kommer att bära en stark prägel av vad jag anser viktigast för 1990-talets gymnasieskola. Kort sammanfattat gäller det för det första att kraven på kvalitet måste vara högt ställda. Det gäller innehåll, arbetssätt och arbetsmiljö vid såväl studieförberedande som yrkesinriktade linjer. För det andra gäller det att gymnasieskolan är till för alla ungdomar och skall var bra för alla. I denna ambition finns ett villkor inbyggt – nämligen att gymnasieskolan då inte kan utformas lika för alla. Att studievägarna i gymnasieskolan nu blir mer likvärdiga skall inte betyda att deras olika utbildningsprofil suddas ut. Jämlikhetsbegreppet, som så starkt präglar utbildningspolitiken, utgår från allas lika värde och bygger samtidigt på insikten att människor är olika. Grundskolans mål och riktlinjer uttrycker detta på följande sätt: "Barn är olika då de kommer till skolan. Skolan bör heller inte sträva efter att göra dem lika. När de lämnar skolan bör de göra det med bibehållen individualitet och särprägel och med en uppövad förmåga att respektera individualitet och särprägel hos andra människor". Det är denna grundskolans målsättning som är gymnasieskolans utmaning och som skall prägla dess utformning.

Utskottet konstaterar att många av motionärernas synpunkter på gymnasieskolans inriktning i framtiden överensstämmer med föredragande statsrådets uppfattning.

Med hänvisning härtill och till vad utskottet i betänkandet UbU 1987/88:31 anfört om den framtida yrkesutbildningen föreslår utskottet att motionerna 1987/88:Ub368 yrkande 1 och 1987/88:Ub806 yrkande 16 avslås av riksdagen.

6. Övriga frågor

I motion 1987/88:Ub247 (c) förordas ett mera *flexibelt resurstilldelningssystem i gymnasieskolan*. Motionären menar att tillgängliga resurser i form av årselevplatser inte kan utnyttjas på ett tillfredsställande sätt då beräkningen av antalet årselevplatser endast utgår från två klasstorlekar – 16 resp. 30 elever. Motionären föreslår dels att en utredning tillsätts för att utreda frågan om gymnasieskolan kan tillämpa det resurstilldelningssystem som finns för kommunal högskoleutbildning (yrkande 2), dels att vissa specialkurser och påbyggnadsutbildningar skall få anordnas med delningstalet 16 elever (yrkande 1).

Utskottet vill erinra om att riksdagen vid riksmötet 1985/86 beslutat om ändrade former för beräkningen av undervisningstimmar och statsbidrag till lärarlöner i gymnasieskolan från den 1 juli 1987 (prop. 1985/86:97, UbU 1985/86:37, rskr. 1985/86:357). Statsbidrag utgår endast för elever som är inskrivna vid skolan den 15 januari. En parlamentariskt sammansatt referensgrupp skall under de närmaste åren följa hur det nya statsbidragssystemet fungerar i praktiken. Detta arbete bör slutföras innan riksdagen tar ställning till frågan om förändringar av det nuvarande bidragssystemet. Därmed avstyrker utskottet yrkande 2 i motion 1987/88:Ub247. Beträffande yrkandet om ett lägre delningstal för vissa specialkurser och påbyggnadsutbildningar erinrar utskottet om att ett sådant beslut skulle medföra ökade kostnader för staten. Yrkande 1 i samma motion avstyrks.

Ett nytt system för statsbidrag till skolledning gäller fr. o. m. den 1 juli 1987 (gymnasieförordningen 16 kap.). I motion 1987/88:Ub366 (c) yrkande 2 hävdas när det gäller *resurser till skolledningsfunktionen* att de små gymnasieskolorna, som tillämpar alternativa timplaner, missgynnas av det nya systemet. Enligt motionären bör reglerna för statsbidrag till skolledningsresurser för dessa skolor ses över.

Enligt vad utskottet erfarit kommer SÖ och ett antal länsskolnämnder samt den nämnda parlamentarikergruppen även att granska utfallet av resurssystemet för skolledningsfunktionen i gymnasieskolan. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub366 yrkande 2.

Utskottet föreslår att riksdagen lämnar regeringen begärt bemyndigande att avgöra vilka följdändringar som skall genomföras beträffande *skolledningsresurser för korrespondensgymnasiet i Torsås* med hänsyn till det nya statsbidragssystemet för gymnasieskolan.

I två motioner, nämligen 1987/88:Ub224 (c) och 1987/88:Ub288 (fp) behandlas *det statliga stödet till lärlingsutbildningen*. I båda motionerna hävdas att nuvarande bidrag är otillräckligt. Detta leder bl. a. till att hantverkare inte är benägna att åta sig uppgiften att svara för lärlingsutbildning inom sitt yrke. I motion 1987/88:Ub288 föreslås att det statliga bidraget till lärlingsutbildningen beräknas med utgångspunkt i lärlingslönen.

Med hänvisning till den omfattande försöksverksamhet som, under förutsättning av riksdagens godkännande, kommer att ske med arbetsförlagd utbildning finns det ingen anledning att göra ändring i nu gällande bidragssystem för den gymnasiala lärlingsutbildningen. Med hänvisning till det anförda avstyrks motionerna 1987/88:Ub224 och 1987/88:Ub288.

I motion 1987/88:Ub326 (s) och i motion 1987/88:A21 (c) yrkande 5, som väckts med anledning av proposition 1987/88:64 om särskilda regionalpolitiska insatser i delar av Bergslagen och norra Sveriges inland, värnas om de *mindre gymnasieskolornas bevarande*. I den förstnämnda motionen framförs ett konkret yrkande om att utbildning på gymnasial nivå med fritt val av utbildningslinje skall garanteras varje elev i sitt hemlän. För att detta krav skall kunna uppfyllas är det enligt motionären angeläget med ytterligare samordning mellan kommuner i ett län beträffande utbildningsutbudet.

Mot bakgrund av vikande elevunderlag i gymnasieskolan under 1990-talet anser utskottet att frågan om att bevara gymnasial utbildning på mindre orter är av stor vikt. Utskottet erinrar om prioriteringen av försök med samordning mellan gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning på mindre orter inom ramen för pågående försöks-och utvecklingsarbete (prop. 1987/88:100, bil. 10, s. 22). Det finns ingen anledning för riksdagen att nu göra ett uttalande i detta ärende, varför motionerna 1987/88:A21 yrkande 5 och 1987/88:Ub326 avstyrks.

7. Anslagsberäkningar

I budgetpropositionen redovisas medelsbehovet under 14 anslagsposter. För de olika ändamålen beräknas sammanlagt 5 247 573 000 kr.

I motion 1987/88:Ub278 (fp) yrkande 5 delvis föreslås *minskat bidrag till hemspråksundervisningen i gymnasieskolan*. Motionärerna framhåller att ca 80 % av eleverna som har hemspråksundervisning i grundskolan är födda i Sverige. Dessa elever har fått möjlighet till dels hemspråksträning i förskolan, dels hemspråksundervisning i grundskolan under nio år. Mot denna bakgrund bör anslaget för hemspråksundervisning i gymnasieskolan kunna minskas med 7 milj. kr.

Utskottet konstaterar att SÖ beräknat antalet elever med hemspråksundervisning i gymnasieskolan till ca 8000 läsåret 1988/89. SÖ har därvid utgått från att den kraftiga ökningen av hemspråksstuderande elever i gymnasieskolan, som ägde rum i början av 1980-talet, nu har avstannat. Utskottet har under föregående riksmöte avstyrkt motionsyrkanden av samma innebörd som det nu aktuella (UbU 1986/87:14, rskr. 1986/87:186)

med hänvisning till riksdagens principiella beslut om hemspråksundervisning i grundskolan och gymnasieskolan (prop. 1984/85:100, UbU 1984/85:12, rskr. 1984/85:149). Utskottet anser inte att det finns skäl för riksdagen att nu ändra uppfattning, varför utskottet avstyrker motion 1987/88:Ub278 yrkande 5 delvis.

Enligt motion 1987/88:Ub308 (vpk) yrkande 3 delvis bör ett särskilt *beredskapsanslag för gymnasieskolan* införas. Syftet därmed är att kommuner som förväntas få ett vikande elevunderlag skall kunna ha en oförändrad organisation i sin gymnasieskola. Medel för detta ändamål beräknas till 25 milj. kr. för budgetåret 1988/89.

Utskottet vill erinra om det försöks- och utvecklingsarbete som pågår i gymnasieskolan med anledning av proposition 1983/84:116 om gymnasieskola i utveckling. I detta prioriteras bl. a. försök med olika former av samarbete mellan gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen (jfr. prop. 1987/88:100 bil. 10, s. 22). Enligt utskottet finns det inte anledning att nu införa ett särskilt bidrag till kommuner med vikande elevunderlag i gymnasieskolan. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub308 yrkande 3 delvis.

I samma motion (yrkande 4 delvis) anförs att *procentsatsen för garantiresursen för gymnasieskolans statsbidrag* bör sänkas från 5 % till 2 % i vad gäller resurstilldelningen av allmänna timresurser med anledning av det nya statsbidragssystemet för lärarlöner i gymnasieskolan fr. o. m. den 1 juli 1987. Enligt motionärerna skulle en sådan ändring i bidragskompensationen till skolhuvudmännen medföra en kostnadsökning av 3 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

Utskottet vill hänvisa till den parlamentariskt sammansatta referensgrupp som under de närmaste åren skall granska hur det nya statsbidragssystemet för lärarlöner i gymnasieskolan har utfallit. Det finns inte anledning för riksdagen att nu ta ställning till nya regler i vad avser garantiresursen, varför utskottet föreslår att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub308 yrkande 4 delvis.

Regeringens förslag i proposition 1987/88:102 om utveckling av yrkesutbildningen i gymnasieskolan har föranlett en *ny hemställan* från regeringens sida beträffande anslagsbeloppen under *anslagen B 3. Stöd för utveckling av skolväsendet, B 7. Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet* och *B 19. Bidrag till driften av gymnasieskolor* för budgetåret 1988/89.

I den kostnadsöversikt som redovisas i proposition 1987/88:102 upptas kostnadsökningar om totalt 24,4 milj. kr. för budgetåret 1988/89 för utvecklingsarbete och försöksverksamhet avseende den yrkesinriktade utbildningen i gymnasieskolan, omfattande 5 000 intagningsplatser budgetåret 1988/89. Av den totala kostnadsökningen om 24,4 milj. kr. avser 15,9 milj. kr. *anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor*. Kostnadsökningarna gäller undervisningskostnader för tillkommande lärarledd undervisning i vissa ämnen, ersättning för arbetsplatsförlagd utbildning, tillsynsinsatser och skolledarinsatser, försäkringsskydd för elever, handledarutbildning, fortbildningssatsning för berörda personalgrupper och produktionsstöd för

läromedel. Enligt regeringsförslaget bör riksdagen för budgetåret 1988/89 anvisa 5 263 473 000 kr. för driften av gymnasieskolor.

Med hänsyn till utskottets tidigare ställningstagande till dimensioneringen av försöksverksamheten, nämligen att antalet intagningsplatser i vad avser försöksverksamheten budgetåret 1988/89 skall öka med 1 000 intagningsplatser i förhållande till förslaget i proposition 1987/88:102 till totalt 6 000 intagningsplatser, anser utskottet att de anslagsposter som är elevrelaterade bör ökas i motsvarande omfattning. Den totala kostnadsökningen för ytterligare 1 000 intagningsplatser uppgår till 3 780 000 kr. Det totala beloppet under anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor beräknar utskottet sålunda till 5 267 253 000 kr.

I motion 1987/88:Ub7 (m) yrkande 9 delvis föreslås i konsekvens med tidigare ställningstagande att riksdagen avslår regeringens förslag om medel till utvecklingsarbete och försöksverksamhet avseende gymnasieskolans yrkesinriktade utbildning.

I motion 1987/88:Ub9 (fp) yrkande 10 delvis föreslås att inga medel skall utgå till försöksverksamheten i vad gäller ökade undervisningskostnader, ersättningen för arbetsplatsförlagd utbildning, tillsyn m. m., försäkringsskydd och genomföranderesurs, dvs. kostnader för försöksverksamhet läsåret 1988/89. Däremot bör medel motsvarande 15,1 milj. kr. utgå till handledarutbildning, fortbildning och produktionsstöd för läromedel (yrkande 13) för att försöksverksamheten med yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan skall kunna förberedas på bästa sätt.

Förslagen i motion 1987/88:Ub308 (vpk) yrkande 5 innebär en ökning av förevarande anslag med 43 milj. kr. med hänsyn till yrkandena 2, 3 och 4, samtliga delvis, i samma motion, vilka har behandlats i det föregående.

Med hänvisning till utskottets ställningstagande i det föregående till regeringens förslag i propositionerna 1987/88:100 och 1987/88:102 föreslår utskottet att riksdagen med avslag på motionerna 1987/88:Ub7 yrkande 9 delvis, 1987/88:Ub9 yrkande 10 delvis och yrkande 13, 1987/88:Ub278 yrkande 5 delvis, 1987/88:Ub308 yrkandena 2–4, samtliga delvis, och yrkande 5 till Bidrag till driften av gymnasieskolor för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 5 267 253 000 kr.

I proposition 1987/88:102 föreslås en genomföranderesurs avseende försöksverksamheten med yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan om 2,5 milj. kr. för budgetåret 1988/89. Beloppet är beräknat med 500 kr. per elev. Kostnaden föreslås belasta *anslaget Stöd för utveckling av skolväsendet.*

I motionerna 1987/88:Ub7 yrkande 9 delvis, 1987/88:Ub9 yrkande 10 delvis och yrkande 11 avvisas medelsökningen för anslaget med hänvisning till motionärernas tidigare ställningstaganden till försöksverksamheten.

Utskottet anser det motiverat med en särskild genomföranderesurs och tillstyrker att medel anvisas för genomförandet av försöksverksamheten enligt regeringens beräkningsgrund. Med anledning av utskottets tidigare beslut om en utökning av försöksverksamheten med 1 000 intagningsplatser budgetåret 1988/89 bör i konsekvens därmed genomföranderesursen öka i motsvarande omfattning, dvs. med 500 000 kr. Utskottet föreslår således att riksdagen med ändring av riksdagens tidigare beslut (prop.

1987/88:100, UbU 1987/88:11, rskr. 1987/88:161) och med anledning av proposition 1987/88:102 samt med avslag på motionerna 1987/88:Ub7 yrkande 9 delvis, 1987/88:Ub9 yrkande 10 delvis och yrkande 11 till Stöd för utveckling av skolväsendet för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av (49 188 000 + 3 000 000=) 52 188 000 kr.

Förslaget i proposition 1987/88:102 föranleder även ändring av *anslaget Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet* för budgetåret 1988/89. Regeringen föreslår i denna proposition att det under anslaget skall upptas 6 milj. kr. för det kursplanearbete som redan påbörjats inom SÖ under medverkan av arbetsmarknadens parter och skolhuvudmän.

I motion 1987/88:Ub7 yrkande 9 delvis och 1987/88:Ub816 (m) yrkande 10 yrkas avslag på den föreslagna medelsökningen för anslaget. I motion 1987/88:Ub9 yrkande 12 föreslås en medelsökning med 0,3 milj. kr. utöver regeringens förslag.

Utskottet finner det i propositionen föreslagna medelsbeloppet väl avvägt. Riksdagen bör, med ändring av tidigare beslut (prop. 1987/88:100, UbU 1987/88:13, rskr. 1987/88:204), med bifall till proposition 1987/88:102 och med avslag på motionerna 1987/88:Ub7 yrkande 9 delvis, 1987/88:Ub9 yrkande 12 och 1987/88:Ub816 yrkande 10 till Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet för budgetåret 1988/89 anvisa ett reservationsanslag av (30 755 000 + 6 000 000=) 36 755 000 kr.

Hemställan

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. beträffande *antalet elevplatser inom gymnasieskolans direktram för budgetåret 1988/89*
att riksdagen med anledning av propositionerna 1987/88:100 och 1987/88:102 samt med avslag på motion 1987/88:Ub9 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. beträffande *antalet elevplatser inom gymnasieskolans direktram för budgetåren 1989/90 och 1990/91*
att riksdagen med anledning av propositionerna 1987/88:100 och 1987/88:102 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. beträffande *antalet elevplatser inom gymnasieskolans lilla ram för budgetåren 1988/89, 1989/90 och 1990/91*
att riksdagen med avslag på motion 1987/88:Ub812 yrkande 1 godkänner vad som förordats i proposition 1987/88:100,

4. beträffande *avskaffande av sektorsramar*
att riksdagen med avslag på motion 1987/88:Ub368 yrkande 3 godkänner vad som förordats i proposition 1987/88:102,

5. beträffande *en totaldimensionerad gymnasieskola*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub361 yrkande 16 och 1987/88:Ub801 yrkande 10 delvis,

6. beträffande *inriktning av gymnasieutbildningen i Stockholms län*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub802 yrkande 2 och 1987/88:Ub817 yrkande 1,

7. beträffande *slopande av prioriteringen av 16–17-åringar vid intagningen till gymnasieskolan*
att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub264, 1987/88:Ub315, 1987/88:Ub346 yrkande 1, 1987/88:Ub354, 1987/88:Ub361 yrkande 17, 1987/88:Ub368 yrkande 2, 1987/88:Ub808 yrkande 2 och 1987/88:Ub814 yrkande 3, med anledning av motion 1987/88:Ub248 och med avslag på motionerna 1987/88:Ub346 yrkande 2, 1987/88:Ub361 yrkande 18 och 1987/88:Ub801 yrkande 10 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. beträffande *intagningsplatser till vårdinriktad kompletteringskurs för budgetåret 1989/90*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub814 yrkande 6,

9. beträffande *meritvärdering av arbetslivserfarenhet vid intagning till gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub808 yrkande 3,

10. beträffande *lämplighetsprövning vid antagning till vissa linjer i gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub808 yrkande 5 och 1987/88:Ub814 yrkande 4,

11. beträffande *fortsatt försöksverksamhet med tvåårig estetisk-praktisk linje*
att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1987/88:100,

12. beträffande *försöksverksamhet med lokalt valt alternativt estetiskt variantämne på H- och S-linjerna*
att riksdagen med avslag på motion 1987/88:Ub368 yrkande 5 godkänner vad som förordats i proposition 1987/88:100,

13. beträffande *intresseval i gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub246 yrkandena 30–32, 1987/88:Ub281, 1987/88:Ub347 yrkandena 1 och 2, 1987/88:Ub806 yrkande 18, 1987/88:Ub807 yrkande 3 och 1987/88:Ub815 yrkande 8,

14. beträffande *försöksverksamhet med en internationell linje i gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub287,

15. beträffande *främjande av olika kultur- och föreningsaktiviteter i gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub308 yrkande 2 delvis,

16. beträffande *ökning av antalet idrottsgymnasier*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub229, 1987/88:Ub240 yrkandena 1 och 2, 1987/88:Ub323, 1987/88:Ub358 yrkande 1 och 1987/88:Ub811 yrkande 7,

17. beträffande *försöksverksamhet med dubbelt timtal i B- och C-språk*
att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1987/88:100,

18. beträffande *engelskspråkig utbildning i Göteborgs kommun*
att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1987/88:100,

19. beträffande *språkundervisningen på treårig teknisk linje*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub362 yrkande 1,

20. beträffande *förstärkt språklig utbildning på treåriga linjer i gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub362 yrkande 3,

21. beträffande *målfrågor m. m. för språkundervisningen i gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub362 yrkandena 4 och 5,

22. beträffande *information till elever om möjligheterna att välja vissa C-språk*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub339 och 1987/88:Ub383,

23. beträffande *svenska som andraspråk*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub298, 1987/88:Ub360 yrkande 7, 1987/88:Ub368 yrkande 6, 1987/88:Ub387, 1987/88:Ub389 och 1987/88:Ub393,

24. beträffande *undervisning i engelska som B- eller C-språk*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub334 och 1987/88:Ub388,

25. beträffande *försöksverksamhet med samordnad naturvetenskaplig och teknisk utbildning i Värmlands län*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub249 yrkandena 1–3,

26. beträffande *datorns användning i undervisningen*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub810 yrkande 3,

27. beträffande *obligatorisk undervisning i samlevnadsfrågor*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub256,

28. beträffande *försöksverksamhet med samverkan mellan gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub206 och 1987/88:Ub258,

29. beträffande *gymnasieskolans inriktning*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub368 yrkande 1 och 1987/88:Ub806 yrkande 16,

30. beträffande *flexibelt resurstilldelningssystem i gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub247,

31. beträffande *resurser till skolledningsfunktionen*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub366 yrkande 2,

32. beträffande *visst bemyndigande*
att riksdagen bemyndigar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att avgöra vilka följdändringar som skall genomföras för korrespondensgymnasiet i Torsås för att anpassa gällande bestämmelser till vad som gäller för den kommunala gymnasieskolan, i enlighet med vad som förordats i proposition 1987/88:100,

33. beträffande *statligt stöd till lärlingsutbildning*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub224 och 1987/88:Ub288,

34. beträffande *mindre gymnasieskolors bevarande*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub326 och 1987/88:A21 yrkande 5.

35. beträffande *minskat bidrag till hemspråksundervisning*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub278 yrkande 5 delvis,

36. beträffande *beredskapsanslag för gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub308 yrkande 3 delvis,

37. beträffande *procentsats för garantiresursen för gymnasieskolans statsbidrag*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub308 yrkande 4 delvis,

38. beträffande *anslagsbeloppet under anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor*
att riksdagen med anledning av propositionerna 1987/88:100 och 1987/88:102 samt med avslag på motionerna 1987/88:Ub7 yrkande 9 delvis, 1987/88:Ub9 yrkande 10 delvis och yrkande 13, 1987/88:Ub278 yrkande 5 delvis, 1987/88:Ub308 yrkandena 2–4, samtliga delvis, och yrkande 5 till *Bidrag till driften av gymnasieskolor* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 5 267 253 000 kr.,

39. beträffande *anslagsbeloppet under anslaget Stöd för utveckling av skolväsendet*
att riksdagen med ändring av riksdagens beslut (prop. 1987/88:100, UbU 1987/88:11, rskr. 1987/88:161) samt med anledning av proposition 1987/88:102 och med avslag på motionerna 1987/88:Ub7 yrkande 9 delvis, 1987/88:Ub9 yrkande 10 delvis och yrkande 11 till *Stöd för utveckling av skolväsendet* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 52 188 000 kr.,

40. beträffande *anslagsbeloppet under anslaget Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet*
att riksdagen med ändring av riksdagens beslut (prop. 1987/88:100, UbU 1987/88:13, rskr. 1987/88:204) samt med bifall till proposition 1987/88:102 och med avslag på motionerna 1987/88:Ub7 yrkande 9 delvis, 1987/88:Ub9 yrkande 12, 1987/88:Ub816 yrkande 10 till *Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 36 755 000 kr.

Stockholm den 19 maj 1988

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Birgitta Rydle (m), Lars Svensson (s), Ylva Annerstedt (fp), Ingvar Johnsson (s), Göran Allmér (m), Barbro Nilsson (s), Margareta Hemmingsson (s), Birger Hagård (m), Larz Johansson (c), Björn Samuelson (vpk), Kristina Svensson (s), Kerstin Keen (fp), Marianne Andersson (c) och Ewa Hedkvist Petersen (s).

1. Antalet elevplatser inom gymnasieskolans direktram för budgetåret 1988/89 (mom. 1)

Under förutsättning av bifall till reservation 2 i betänkande UbU 1987/88:31

Ylva Annerstedt och Kerstin Keen (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Utskottet finner" och slutar med "yrkande 9" bort ha följande lydelse:

Som en konsekvens av förslaget i reservation 2 till betänkande UbU 1987/88:31 om att försöksverksamheten med treårig yrkesutbildning i gymnasieskolan startar först läsåret 1989/90 bör den dimensionering inom gymnasieskolans direktram som förordats i budgetpropositionen gälla för budgetåret 1988/89, dvs. totalt 127 000 intagningsplatser och totalt 304 000 årselevplatser.

Detta bör riksdagen med bifall till proposition 1987/88:100 och motion 1987/88:Ub9 yrkande 9 samt med avslag på proposition 1987/88:102 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 1. beträffande *antalet elevplatser inom gymnasieskolans direktram för budgetåret 1988/89*
> att riksdagen med bifall till proposition 1987/88:100 och motion 1987/88:Ub9 yrkande 9 samt med avslag på proposition 1987/88:102 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Antalet elevplatser inom gymnasieskolans lilla ram för budgetåren 1988/89, 1989/90 och 1990/91 (mom. 3)

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Utskottet har" och på s. 12 slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att invandrarungdomarna ges förutsättningar för att klara en övergång till reguljär gymnasieutbildning så bra som möjligt. Mot denna bakgrund är den i budgetpropositionen föreslagna försöksverksamheten med introduktionskurser befogad. Utskottet anser dock inte att den utökning av antalet årselevplatser, som bl. a. detta föranleder, skall drabba övriga utbildningar som belastar gymnasieskolans lilla ram.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att lilla ramen bör utökas med 500 årselevplatser för invandrarkurser, vilket även SÖ föreslagit i sin anslagsframställning för budgetåret 1988/89. För att finansiera denna utökning bör kostnaden belasta anslaget Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m. Det ankommer på regeringen att i regleringsbrev meddela bestämmelser härom.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub812 yrkande 1 och med anledning av proposition 1987/88:100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om antalet årselevplatser inom gymnasieskolans lilla ram.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *antalet elevplatser inom gymnasieskolans lilla ram för budgetåren 1988/89, 1989/90 och 1990/91*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub812 yrkande 1 och med anledning av proposition 1987/88:100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. En totaldimensionerad gymnasieskola (mom. 5)

Larz Johansson och Marianne Andersson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Samma motionsyrkande" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att alla ungdomar under 20 år bör ha rätt att få studera i gymnasieskolan. De ungdomar som inte får en plats i gymnasieskolan skall i enlighet med kommunernas ansvar för alla ungdomar under 20 år beredas ungdomsplats eller plats i ungdomslag. Kostnaderna för samhället för dessa insatser belastar andra anslag i statsbudgeten. Enligt utskottets uppfattning är det bättre att så många ungdomar som möjligt får tillträde till gymnasieskolan. Gymnasieskolan bör ha förutsättningar att ge alla ungdomar en meningsfull utbildning.

Mot denna bakgrund bör gymnasieskolan fr. o. m. budgetåret 1989/90 totaldimensioneras. Antalet intagningsplatser och årselevplatser bör således anpassas efter sökandetrycket och den intagningskapacitet som finns i kommunerna med hänsyn till tillgång på bl. a. behöriga lärare, lokaler och utrustning.

Detta bör riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub361 yrkande 16 och 1987/88:Ub801 yrkande 10 delvis som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande *en totaldimensionerad gymnasieskola*
att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub361 yrkande 16 och 1987/88:Ub801 yrkande 10 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Inriktning av gymnasieutbildningen i Stockholms län (mom. 6)

Ylva Annerstedt (fp), Larz Johansson (c), Kerstin Keen (fp) och Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Som utskottet" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att näringslivets struktur och arbetsmarknadens behov i ett län bättre bör avspeglas i gymnasieskolans utbildningsutbud av studievägar. Stockholms län, vars näringsliv domineras av offentlig och privat service, bör mot denna bakgrund ha ett större inslag av teoretisk utbildning i gymnasieskolan än vad som nu är fallet. Från regionalpolitisk synpunkt är det viktigt att dimensioneringen av de teoretiska studievägarna främst ökar i länets södra del.

Detta bör riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub802 yrkande 2 och 1987/88:Ub817 yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 6. beträffande *inriktning av gymnasieutbildningen i Stockholms län*
>
> att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub802 yrkande 2 och 1987/88:Ub817 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Lämplighetsprövning vid antagning till vissa linjer i gymnasieskolan (mom. 10)

Birgitta Rydle (m), Ylva Annerstedt (fp), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m) och Kerstin Keen (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att någon form av lämplighetsprövning vid antagning till gymnasieskolans vårdlinje och sociala servicelinje bör göras. Många ungdomar har självfallet svårt att sätta sig in i vad ett yrke inom vårdområdet kräver. De behöver därför få en realistisk bild av vårdarbetet. De måste även själva få besked om de är lämpliga för ett yrke som både fysiskt och psykiskt kräver mycket av sina utövare. Tidigare ingick i utbildningen till sjuksköterska en viss provelevtid, innan eleven definitivt antogs till utbildningen. Utskottet vill i likhet med motionärerna föreslå att som försöksverksamhet någon form av prövotid införs för sökande till vårdlinjen och sociala servicelinjen.

Detta bör riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub808 yrkande 5 och 1987/88:Ub814 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 10. beträffande *lämplighetsprövning vid antagning till vissa linjer i gymnasieskolan*
>
> att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub808 yrkande 5 och 1987/88:Ub814 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Försöksverksamhet med lokalt valt alternativt estetiskt variantämne på H- och S-linjerna (mom. 12)

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Utskottet, som" och slutar med "yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att förslaget om ett estetiskt "blandämne" med tre veckotimmar, vilket eleverna väljer lokalt, kan undergräva undervisningens kvalitet. Svårigheter kommer enligt utskottets uppfattning att föreligga när det gäller att få behöriga lärare till undervisningen. En kombination av ämnen förutsätter även en kombination av lärarinsatser. Att lösa detta schematekniskt kan vara svårt med befintliga lärarkrafter i estetisk-praktiska ämnen i en skola. Risk kan därmed föreligga att obehöriga lärare får ansvar för undervisningen.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub368 yrkande 5 avslår regeringens förslag om försöksverksamhet med estetiskt variantämne på vissa linjer.

dels att moment 12 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 12. beträffande *försöksverksamhet med lokalt valt alternativt estetiskt variantämne på H- och S-linjerna*
> att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub368 yrkande 5 och med avslag på proposition 1987/88:100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Intresseval i gymnasieskolan (mom. 13)

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Utskottet vill först" och på s. 18 slutar med "yrkande 8" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att elevernas valmöjligheter på de studieförberedande linjerna bör öka. Riksdagen har tidigare beslutat att elever med intresse för idrott och estetiska ämnen kan få ägna sig åt sitt specialintresse genom jämkning av timplanen (UbU 1983/84:29, rskr. 1983/84:412). I årets budgetproposition aviseras även inrättandet av ett schackgymnasium i Norrköping i enlighet med idrottsgymnasiernas verksamhet, vilket innebär att fem veckotimmar frigörs för specialstudier genom jämkning av timplanen. Samma möjlighet till jämkning bör enligt utskottets uppfattning även ges till elever med intresse för ett i gymnasieskolans timplan upptaget läroämne. Ett naturligt komplement till pågående försöksverksamhet vore enligt utskottets mening att inrätta särskilda språkgymnasier. Vid dessa skulle undervisningen i ett eller ett par språk utökas genom att högst fem veckotimmar i andra ämnen byttes ut.

Detta bör riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub347 yrkandena 1 och 2 samt 1987/88:Ub806 yrkande 18 och med anledning av motionerna 1987/88:Ub246 yrkandena 30–32, 1987/88:Ub281, 1987/88:Ub807 yrkande 3 och 1987/88:Ub815 yrkande 8 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 13 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

13. beträffande *intresseval i gymnasieskolan*

att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub347 yrkandena 1 och 2 samt 1987/88:Ub806 yrkande 18 och med anledning av motionerna 1987/88:Ub246 yrkandena 30–32, 1987/88:Ub281, 1987/88:Ub807 yrkande 3 och 1987/88:Ub815 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Intresseval i gymnasieskolan (mom. 13)

Ylva Annerstedt och Kerstin Keen (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med ''Utskottet vill först'' och på s. 18 slutar med ''yrkande 8'' bort ha följande lydelse:

Gymnasieskolan har kommit att bli en skola som omfattar praktiskt taget alla ungdomar i åldern från 16 år och upp till 19–20 år. Detta innebär att det ställs andra krav på gymnasiet än då det huvudsakligen var en förberedelse för fortsatta studier på fackhögskolor eller universitet. Det krävs att gymnasieskolan har ett utbildningsutbud som ger verklig valfrihet och har möjlighet att tillfredsställa elevernas ofta mycket skiftande önskemål samtidigt som den måste vara utformad för att tillgodose näringslivets och den offentliga sektorns behov av utbildad arbetskraft.

För att gymnasieskolan skall kunna tillgodose alla de krav som ställs måste den vara flexibel. Frågan om intresseval och möjlighet till jämkningar i timplanen för att tillgodose sådana har riksdagen tidigare behandlat våren 1984 (UbU 1983/84:29, rskr. 1983/84:412).

Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att också elever med andra talanger än inom idrott, schack och estetiska ämnen ges möjlighet att utveckla sina specialintressen. Elever som har speciella förutsättningar för t. ex. matematik, fysik och språk bör på motsvarande sätt få utveckla dessa. Rimligen bör sådana specialgymnasier för teoretiska ämnen, liksom de för idrott, bli riksrekryterande. Enligt utskottets mening bör också modellen med s. k. hemortsalternativ med utbyte av fem veckotimmar få prövas för de ungdomar som har speciella talanger eller intressen inom de teoretiska områdena men som av olika skäl inte vill lämna sin hemort. Man bör även pröva ett system där elever kan få möjlighet att fritt välja ett antal ämnen utöver vissa obligatoriska ämnen.

Riksdagen bör därför ändra sitt beslut från riksmötet 1983/84 att ifrågavarande timplanejämkningar skulle avse endast idrott, schack eller estetiska ämnen. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub246 yrkandena 30–32 och med anledning av motionerna 1987/88:Ub281, 1987/88:Ub347 yrkandena 1 och 2, 1987/88:Ub806 yrkande 18, 1987/88:Ub807 yrkande 3 och 1987/88:Ub815 yrkande 8 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 13 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

13. beträffande *intresseval i gymnasieskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub246 yrkandena 30–32

och med anledning av motionerna 1987/88:Ub281, 1987/88:Ub347 yrkandena 1 och 2, 1987/88:Ub806 yrkande 18, 1987/88:Ub807 yrkande 3 och 1987/88:Ub815 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Främjande av olika kultur- och föreningsaktiviteter i gymnasieskolan (mom. 15)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "yrkande 2 delvis" bort ha följande lydelse:

Utskottet ställer sig i likhet med motionärerna tveksamt till inrättandet av särskilda gymnasieskolor, där studierna inriktas på ett visst läroämne. I stället bör varje skolenhet lokalt ges förutsättningar att stimulera eleverna till egna aktiviteter som inte nödvändigtvis utgår från definierbara skolämnen. Eleverna måste därför få stifta bekantskap med verksamheter utanför skolan. För att detta skall kunna ske måste t. ex. kulturinstitutioner och föreningar av olika slag få möjlighet att – givetvis på skolans villkor – informera om sin verksamhet. Därigenom skapas kontakter mellan skolan och olika kultur- och föreningsaktiviteter vilka successivt kan utvecklas och resultera i olika verksamheter från elevernas sida. För att bl. a. ersätta kostnader för företrädare för olika kulturinstitutioner och föreningar bör särskilda statliga medel anslås motsvarande 15 milj. kr. för budgetåret 1988/89.

Detta bör riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub308 yrkande 2 delvis som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 15 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

15. beträffande *främjande av olika kultur- och föreningsaktiviteter i gymnasieskolan*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub308 yrkande 2 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Svenska som andraspråk (mom. 23)

Birgitta Rydle (m), Ylva Annerstedt (fp), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m), Larz Johansson (c), Kerstin Keen (fp) och Marianne Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "1987/88:Ub393" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning ger de resultat som framkommit av SÖ:s utvärdering av den extra undervisningen i svenska i gymnasieskolan underlag för beslut om att svenska som andraspråk skall ha status som ett självständigt ämne i gymnasieskolan. Förutom att flera invandrarelever skulle välja att studera ämnet, skulle ett särskilt ämne svenska som andra-

språk medföra ett mera tillförlitligt planeringsunderlag för bl. a. tjänsteförordelning och schemaläggning. På dessa områden finns det för närvarande brister enligt vad som framkommit av SÖ:s utvärdering. Invandrarelever bör kunna studera ämnet svenska som andraspråk helt eller delvis i utbyte mot ämnet svenska och/eller något annat ämne eller som utökad studiekurs.

Utskottet anser vidare att ämnet svenska som andraspråk bör betygsättas om veckotimtalet är minst två.

Detta bör riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub360 yrkande 7, 1987/88:Ub368 yrkande 6, 1987/88:Ub389 och 1987/88:Ub393 samt med anledning av motionerna 1987/88:Ub298 och 1987/88:Ub387 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 23 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

23. beträffande *svenska som andraspråk*

att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub360 yrkande 7, 1987/88:Ub368 yrkande 6, 1987/88:Ub389 och 1987/88:Ub393 samt med anledning av motionerna 1987/88:Ub298 och 1987/88:Ub387 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Gymnasieskolans inriktning (mom. 29)

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "I budgetpropositionen" och på s. 27 slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att följande synpunkter bl. a. bör ligga till grund för de översyner av gymnasieskolans läroplan som aviseras i budgetpropositionen.

Gymnasieskolan får inte bli en förlängning av grundskolan. De olika linjerna i gymnasieskolan skall vara målstyrda – mot ett bestämt yrke, en viss bransch eller fortsatta studier efter gymnasieskolan. Att kunna se en direkt koppling mellan utbildningen och det mål den syftar till skapar bra motivation hos eleverna. Vid en sådan utformning av gymnasieskolan bör även bestämda förkunskapskrav ställas upp för de olika studievägarna. Detta ger eleverna rätt information om studiernas karaktärsämnen och vad som krävs för att studierna skall klaras av på ett tillfredsställande sätt.

När det gäller frågan om kraven på kvalitet i utbildningen i vad gäller utbildningens innehåll, arbetssätt och arbetsmiljö samt strävan att skapa en gymnasieskola för alla, ansluter sig utskottet till de synpunkter som framförs av föredragande statsrådet i budgetpropositionen.

Detta bör riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub368 yrkande 1 och 1987/88:Ub806 yrkande 16 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 29 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

29. beträffande *gymnasieskolans inriktning*

att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub368 yrkande 1

och 1987/88:Ub806 yrkande 16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Minskat bidrag till hemspråksundervisning (mom. 35)

Ylva Annerstedt och Kerstin Keen (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Utskottet konstaterar" och på s. 29 slutar med "yrkande 5 delvis" bort ha följande lydelse:

Hemspråksundervisningen i gymnasieskolan utgörs av dels undervisning i hemspråk som ämne, dels studiehandledning på hemspråk (gymnasieförordningen 10 kap. 41 §). Statsbidrag utgår till båda dessa former av hemspråksundervisning. I likhet med motionärerna anser utskottet att den totala volymen av hemspråksundervisning bör kunna minska med hänsyn till att den största delen av eleverna i gymnasieskolan tidigare i grundskolan under nio år haft möjlighet att studera sitt hemspråk. De invandrarelever i gymnasieskolan som kommit sent till Sverige bör ha goda kunskaper i sitt hemspråk och torde främst behöva studiehandledning.

Mot denna bakgrund anser utskottet att anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor bör reduceras med 7 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Det ankommer på regeringen att göra de ändringar av bidragsbestämmelserna som erfordras. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub278 yrkande 5 delvis som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 35 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

35. beträffande *minskat bidrag till hemspråksundervisning*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub278 yrkande 5 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Beredskapsanslag för gymnasieskolan (mom. 36)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "Utskottet vill erinra" och slutar med "yrkande 3 delvis" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att elevunderlaget i gymnasieskolan i stora delar av landet kommer att minska i början av 1990-talet. Följden kan bli att kommunerna kan få svårigheter att behålla en väl utbyggd skolorganisation. Med hänsyn till det omfattande försöks- och utvecklingsarbete som pågår inom hela gymnasieskolan och arbetet med nya kurs- och läroplaner bör tills vidare ett beredskapsanslag införas om 25 milj. kr. för gymnasieskolan. Syftet därmed är att skolhuvudmännen skall kunna ha en organisation av gymnasieskolan som i förhållande till antalet elever är något överdimensionerad. Åtgärden kan också ses som en regionalpolitisk satsning.

Detta bör riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub308 yrkande 3 delvis som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 36 i utskottets hemställan i bort ha följande lydelse:

36. beträffande *beredskapsanslag för gymnasieskolan*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub308 yrkande 3 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

14. Procentsats för garantiresursen för gymnasieskolans statsbidrag (mom. 37)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "Utskottet vill hänvisa" och slutar med "yrkande 4 delvis" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill framhålla att en av principerna för införandet av det nya statsbidragssystemet för lärarlöner i gymnasieskolan fr. o. m. 1 juli 1987 var att det nya systemet skulle vara kostnadsneutralt för staten. Utskottet anser att samma princip beträffande kostnaderna även bör gälla skolhuvudmännen. Mot denna bakgrund bör kompensationsgränsen sänkas från 5% till 2%. Därmed ökar möjligheterna för skolhuvudmännen att anpassa sin organisation i gymnasieskolan till det nya bidragssystemet. Kostnaden för denna åtgärd beräknas till 8 milj. kr., dvs. 3 milj. kr. utöver regeringsförslaget (anslagsposten 3 under anslaget).

Detta bör riksdagen med bifall motion 1987/88:Ub308 yrkande 4 delvis som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 37 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

37. beträffande *procentsats för garantiresursen för gymnasieskolans statsbidrag*
att riksdagen med bifall motion 1987/88:Ub308 yrkande 4 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

15. Anslagsbeloppet under anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor (mom. 38)

Under förutsättning av bifall till reservation 1 i UbU 1987/88:31

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 30 börjar med "Med hänvisning" och slutar med "5 267 253 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i konsekvens med tidigare ställningstagande till försöksverksamhet med yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan att riksdagen avslår regeringens förslag om medelsökning om 15,9 milj. kr. under förevarande anslag.

Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub7 yrkande 9 delvis, med anledning av proposition 1987/88:100 och motion 1987/88:Ub9 yrkande 10 delvis och med avslag på proposition 1987/88:102, motionerna 1987/88:Ub9 yrkande 13, 1987/88:Ub278 yrkande 5 delvis och 1987/88:Ub308 yrkandena 2–4, samtliga delvis, och yrkan-

de 5 till Bidrag för driften av gymnasieskolor för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 5 247 573 000 kr.

dels att moment 38 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

38. beträffande *anslagsbeloppet under anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub7 yrkande 9 delvis, med anledning av proposition 1987/88:100 och motion 1987/88:Ub9 yrkande 10 delvis samt med avslag på proposition 1987/88:102 och motionerna 1987/88:Ub9 yrkande 13, 1987/88:Ub278 yrkande 5 delvis och 1987/88:Ub308 yrkandena 2–4, samtliga delvis, och yrkande 5 till *Bidrag till driften av gymnasieskolor* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 5 247 573 000 kr.,

16. Anslagsbeloppet under anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor (mom. 38)

Under förutsättning av bifall till reservation 2 i UbU 1987/88:31 och reservation 12

Ylva Annerstedt och Kerstin Keen (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 30 börjar med "Med hänvisning" och slutar med "5 267 253 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet ställer sig inte bakom de medelsökningar som försöksverksamheten avseende den yrkesinriktade utbildningen i gymnasieskolan med start redan läsåret 1988/89 föranleder. I konsekvens med utskottets tidigare ställningstagande bör dock satsningar göras på handledarutbildning, fortbildning och produktionsstöd till läromedel redan budgetåret 1988/89. Denna medelsökning beräknas till 15,1 milj. kr. Med hänvisning till vad som anförs i reservation 2 om medel för hemspråksundervisning i gymnasieskolan beräknas anslagsbeloppet under förevarande anslag uppgå till 5 255 673 000 kr.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub9 yrkande 10 delvis och yrkande 13 samt 1987/88:Ub278 yrkande 5 delvis med anledning av propositionerna 1987/88:100 och 1987/88:102 samt med avslag på motionerna 1987/88:Ub7 yrkande 9 delvis, 1987/88:Ub308 yrkandena 2–4, samtliga delvis, och 1987/88:Ub308 yrkande 5 till Bidrag till driften av gymnasieskolor för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 5 255 673 000 kr.

dels att moment 38 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

38. beträffande *anslagsbeloppet under anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor*
att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub9 yrkande 10 delvis och yrkande 13 samt 1987/88:Ub278 yrkande 5 delvis, med anledning av propositionerna 1987/88:100 och 1987/88:102 samt med avslag på motionerna 1987/88:Ub7 yrkande 9 delvis och

1987/88:Ub308 yrkandena 2–4, samtliga delvis, och yrkande 5 till *Bidrag till driften av gymnasieskolor* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 5 255 673 000 kr.,

17. Anslagsbeloppet under anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor (mom. 38)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 9, 13 och 14

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 30 börjar med "Med hänvisning" och slutar med "5 267 253 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att förevarande anslag i konsekvens med utskottets tidigare ställningstagande bör öka med 43 milj. kr. budgetåret 1988/89. Medelsökningen avser kulturinsatser i gymnasieskolan, beredskapsanslag för gymnasieskolan, ökad garantiresurs i vad avser statsbidrag till gymnasieskolan.

Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub308 yrkandena 2–4, samtliga delvis, och yrkande 5, med anledning av propositionerna 1987/88:100 och 1987/88:102 och med avslag på motionerna 1987/88:Ub 7 yrkande 9 delvis, 1987/88:Ub9 yrkande 10 delvis och yrkande 13 samt 1987/88:Ub278 yrkande 5 delvis till Bidrag till driften av gymnasieskolor för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 5 310 253 000 kr.

dels att moment 38 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

38. beträffande *anslagsbeloppet under anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub308 yrkandena 2–4, samtliga delvis, och yrkande 5, med anledning av propositionerna 1987/88:100 och 1987/88:102 samt med avslag på motionerna 1987/88:Ub7 yrkande 9 delvis, 1987/88:Ub9 yrkande 10 delvis och yrkande 13 samt 1987/88:Ub278 yrkande 5 delvis till *Bidrag till driften av gymnasieskolor* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag av 5 310 253 000 kr.,

18. Anslagsbeloppet under anslaget Stöd för utveckling av skolväsendet (mom. 39)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 1 eller 2 i UbU 1987/88:31

Birgitta Rydle (m), Ylva Annerstedt (fp), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m) och Kerstin Keen (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 30 börjar med "Utskottet anser" och på s. 31 slutar med "52 188 000 kr." bort ha följande lydelse:

Som en konsekvens av att utskottet avvisat en försöksverksamhet avseende den yrkesinriktade utbildningen i gymnasieskolan budgetåret 1988/89 behövs ingen medelsökning av förevarande anslag. Riksdagens tidigare beslut i vad avser anslagsbeloppet under förevarande anslag gäller sålunda.

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller motionerna 1987/88:Ub7 yrkande 9 delvis, 1987/88:Ub9 yrkande 10 delvis och yrkande 11 samt avslår proposition 1987/88:102 i denna del.

dels att moment 39 i utskottets hemställan i bort ha följande lydelse:

> 39. beträffande *anslagsbeloppet under anslaget Stöd för utveckling av skolväsendet*
> att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub7 yrkande 9 delvis och 1987/88:Ub9 yrkande 10 delvis och yrkande 11 avslår proposition 1987/88:102,

19. Anslagsbeloppet under anslaget Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet (mom. 40)

Under förutsättning av bifall till reservation 1 i UbU 1987/88:31

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar med "Utskottet finner" och slutar med "36 755 000 kr." bort ha följande lydelse:

Som en konsekvens av att utskottet avvisat försöksverksamhet avseende den yrkesinriktade utbildningen i gymnasieskolan budgetåret 1988/89 behövs ingen medelsökning av förevarande anslag i vad gäller medel för kursplanearbete inom SÖ.

Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub7 yrkande 9 delvis och 1987/88:Ub816 yrkande 10 samt med avslag på proposition 1987/88:102 och motion 1987/88:Ub9 yrkande 12 till Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 25 755 000 kr.

dels att moment 40 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 40. beträffande *anslagsbeloppet under anslaget Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet*
> att riksdagen med ändring av riksdagens beslut (prop. 1987/88:100, UbU 1987/88:13, rskr. 1987/88:204) samt med bifall till motionerna 1987/88:Ub7 yrkande 9 delvis och 1987/88:Ub816 yrkande 10 samt med avslag på proposition 1987/88:102 och motion 1987/88:Ub9 yrkande 12 till *Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 25 755 000 kr.

1. Minskat bidrag till hemspråksundervisning (mom. 35)

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anför:

Vi har i utbildningsutskottets betänkande 1987/88:14, reservation 6, framhållit att hemspråksundervisningen bör koncentreras till förskolan och till skolans låg- och mellanstadier. Tyngdpunkten i undervisningen för invandrarungdom i högre åldrar bör ligga på att de skall lära sig svenska samt med hjälp av handledning på hemspråket få ökade möjligheter att ta del av den ordinarie verksamheten i klassen. På sikt bör därför insatserna för hemspråksundervisning i gymnasieskolan markant kunna reduceras.

2. Antalet elevplatser och anslagsbeloppen (mom. 1 och 38–40)

Larz Johansson och Marianne Andersson (båda c) anför:

I motion 1987/88:Ub8 yrkande 1 har centerpartiet hemställt om avslag på regeringens förslag om försöksverksamhet. Vi anser, i enlighet med vad som anförs i motionen, att förslaget är illa förberett, och dessutom onödigt. Det borde vara fullt möjligt att i stället, som motionärerna föreslår, genomföra reformen i sin helhet från och med läsåret 1989/90.

Sedan propositionen lades har dock förberedelserna för försöksverksamheten gått vidare. Skolor har planerat för den, och tusentals elever har förmåtts att välja om för att fylla de nya utbildningsplatserna. Om riksdagen nu, endast ett par månader före terminsstarten, skulle besluta att inhibera försöksverksamheten skulle naturligtvis förvirringen bli stor, och det hela skulle gå ut över enskilda skolor och elever.

Detta innebär att regeringen, genom att först vänta ett år i onödan med att lägga förslag, och därefter kräva ett forcerat genomförande, försatt riksdagen i en tvångssituation som inte är acceptabel. Vi anser regeringens handläggning av frågan värd stark kritik. Av hänsyn till berörda elever och skolor nödgas vi nu godta att försöksverksamheten genomförs.

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1988